

**СТРАТЕГИЯ ЗА ПРЕВЕНЦИЯ НА
ПРЕСТЪПНОСТТА
(2021 – 2030 г.)**

СЪДЪРЖАНИЕ:

	Страница
I. ВЪВЕДЕНИЕ.....	3
II. АНАЛИЗ НА СЪСТОЯНИЕТО НА СЕКТОРА	4
1. ДИНАМИКА НА ПРЕСТЪПЛЕНИЯТА ПРОТИВ ЛИЧНОСТТА И СОБСТВЕНОСТТА	4
2. ПРОФИЛ НА ИЗВЪРШИТЕЛИТЕ НА КОНВЕНЦИОНАЛНИ ПРЕСТЪПЛЕНИЯ.....	8
3. ПРОФИЛ НА ПОСТРАДАЛИТЕ ОТ ПРЕСТЪПЛЕНИЯ.....	10
4. РОЛЯТА НА СЕМЕЙСТВОТО ЗА ЕФЕКТИВНА ПРЕВЕНЦИЯ.....	11
5. ПРЕВЕНЦИЯ СРЕД ДЕЦА И МЛАДЕЖИ.....	12
6. ПРИЛАГАНЕ НА ПРЕВЕНЦИЯ В ОБЩНОСТТА.....	13
7. ПРЕВЕНЦИЯ НА ЗАВИСИМОСТИТЕ.....	14
8. ПРЕВЕНЦИЯ НА ПРЕСТЪПЛЕНИЯТА ПРОТИВ ФИНАНСОВАТА СИСТЕМА НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ	14
9. ПРЕВЕНЦИЯ НА ПРЕСТЪПЛЕНИЯТА, СВЪРЗАНИ С МИТНИЧЕСКИЯ РЕЖИМ, КАКТО И ПРОИЗВОДСТВОТО И РАЗПРОСТРАНЕНИЕТО НА АКЦИЗНИ СТОКИ.....	14
III. МЕЖДУНАРОДНО СЪТРУДНИЧЕСТВО В ОБЛАСТТА НА ПРЕВЕНЦИЯТА.....	15
IV. ОСНОВНИ ИЗВОДИ.....	15
V. ЦЕЛЕВИ ГРУПИ	17
VI. ЦЕЛ И ВИЗИЯ ЗА РАЗВИТИЕТО.....	17
VII. ПРИНЦИПИ ПРИ ИЗПЪЛНЕНИЕ НА СТРАТЕГИЯТА.....	18
VIII. СТРАТЕГИЧЕСКИ ЦЕЛИ	19
IX. ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ ОТ ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА СТРАТЕГИЧЕСКИТЕ ЦЕЛИ И ДЕЙНОСТИТЕ КЪМ ТЯХ.....	30
X. ИНСТИТУЦИОНАЛНА ОТГОВОРНОСТ	30
XI. НОРМАТИВНА РАМКА.....	45
XII. МОНИТОРИНГ И ОТЧИТАНЕ НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО.....	50
XIII. ФИНАНСИРАНЕ НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА СТРАТЕГИЯТА.....	51

I. ВЪВЕДЕНИЕ

Стратегията за превенция на престъпността е дългосрочен документ за единно планиране, координиране и контрол на политиката за превенция на престъпността, осъществявана от държавните институции в сътрудничество с всички заинтересовани страни (научни институти, университети, неправителствени организации(НПО), бизнес организации и граждани). Акцент при изпълнението ѝ следва да бъде поставен към най-масовата, т.нар. конвенционална престъпност – това са най-масово извършваните престъпления против личността и собствеността на гражданите, от които граждани понасят финансови и материални загуби, изпитват страдания и унижения, гражданските и човешки им права са нарушени.

Към конвенционалната престъпност се включват и други престъпни деяния, които в зависимост от своята интензивност и масов характер, са специфичен проблем за конкретни населени места или райони.

Превенцията се осъществява координирано от многобройни субекти от централната публична власт, областните управители и кметовете, органите на местното самоуправление, частния сектор, неправителствените организации, академичните среди и широката общественост.

Международният опит доказва, че превенцията е най-ефективният способ за противодействие на престъпността. Чрез нея се постига намаляване на престъпността и на разходите за нейното противодействие, повишаване на сигурността на гражданите и на доверието им в способността на правозащитните органи да защитят правата и законните им интереси. Тя се реализира чрез осъществяване на целенасочени и активни политики в областта на икономиката, правото, образованието, културата и останалите области от социалния живот, за създаване на обстановка и условия, подпомагащи противодействието на престъпността. Това е необходима и важна предпоставка за същинската дейност по установяване, ограничаване и отстраняване на криминогенните и виктимогенните фактори.

През последните години регистрираната престъпност показва тенденция към намаление на количествените параметри, както и положителна в качествените такива – повишена разкриваемост – по данни на полицейската статистиката. Независимо от това криминологичните анализи сочат, че са налице и негативни изменения, поради което са необходими активни въздействия към факторите, влияещи върху криминогенната обстановка, за да не бъде допуснато усложняването ѝ, което от своя страна, би се отразило неблагоприятно върху количествените и качествените характеристики на престъпността в Република България.

Устойчивият спад при престъпленията против личността и собствеността се отбелязва и в последното изследване на тема „Тенденции на престъпността в България“ на една от неправителствените организации (Центърът за изследване на демокрацията), в което е извършен анализ на конвенционалната престъпност за периода 2010 – 2020 година.

Взаимодействието и координацията между институциите все още не постига желаните и целени резултати, което налага активизиране чрез предприемане на изпреварващи действия за недопускане на настъпването на неблагоприятни последици в нейното развитие.

II. АНАЛИЗ НА СЪСТОЯНИЕТО НА СЕКТОРА

1. ДИНАМИКА НА ПРЕСТЪПЛЕНИЯТА ПРОТИВ ЛИЧНОСТТА И СОБСТВЕНОСТТА

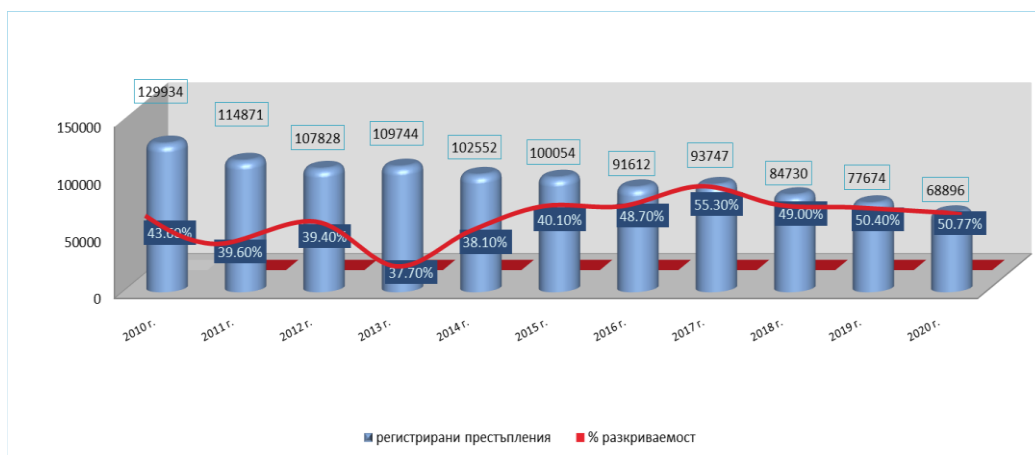
Извършеният анализ на регистрираната престъпност показва, че престъпленията против личността и собствеността на гражданите представляват основният дял от нея, което от своя страна налага по-сериозен подход в изследване на причините и условията, способстващи извършването им и съответно – полагане на усилия за тяхното установяване и отстраняване.

➤ Престъпленията против личността запазват относително устойчив дял в структурата на престъпността. С най-висока степен на обществена опасност. Техен родов обект са обществените отношения, които осигуряват неприкосновеността на системата от лични права и законни интереси на отделния човек, прокламирани и уредени в Конституцията и законите на страната. Предмет на престъпленията против личността са както материални, така и духовни блага. Човешкият живот и здраве, и половата неприкосновеност са материални блага, защото са част от материалния свят. От друга страна такива блага като честта и достойнството, и доброто име или свободата на формиране на волята, са духовни такива.

Този вид посегателства върху личността пораждат чувство за обществен страх и несигурност сред населението, затова действията, свързани с пресичането и предотвратяването, им са от първостепенна значимост за създаване на сигурност и усещане за безопасност.

➤ Престъпленията против собствеността са най-масови, като съставляват половината от всички извършени престъпления. Правото на собственост е абсолютно право. Техен обект са обществените отношения, свързани с опазване на собствеността във всичките ѝ форми, и създаване на условия за нормалното упражняване на имуществените права, свързани с тяхното придобиване, упражняване или запазване. Делът на посегателствата срещу собствеността се обуславя предимно от редица криминогенни фактори като неблагоприятната икономическа конюнктура, негативното въздействие на икономическата криза върху заетостта, високия дял на ниско образованите граждани, тяхната материалната нужда и др.

При по-детайлен преглед на данните, предоставени от полицейската статистика е видно, че през периода 2010 – 2020 г. в страната се отчита плавно намаление в броя на регистрираните конвенционални престъпления, като средната им разкриваемост е около 40 % .

Най-висок е делът на престъпленията против личността и собствеността на гражданите – над 50%. При най-масовите престъпления, попадащи в обхвата на конвенционалната престъпност се наблюдава следната динамика:

• кражби

При съпоставяне на числата при кражбите се отчита значително намаление в годините 2010 – 2020 г. Високият ръст на кражби през 2010 година съвпада с разгара на световната икономическа криза в този период. Следва постепенно намаление на броя на официално регистрираните престъпления, като достига спад с над 46% през 2020 година и съответно – повишаване на разкриваемостта с над 38 % в края на изследвания период.

Кражбите, извършени с взлом са около 20%. Според мястото на извършване на посегателство, най-разпространени са тези от магазини и домовете, които са около 40%. Следват кражбите на селскостопанска продукция, на вещи и части от МПС и джебчийските.

Причините за намаление на регистрираните кражби като цяло се дължат на редица фактори, както от обективен, така и от субективен характер. Навлизането и усъвършенстването

през последните години на различни технически средства за наблюдение и защита оказаха своето възпиращо въздействие спрямо извършителите на престъпления. От друга страна са неутрализирани организирани престъпни групи, извършващи криминални деяния, изискващи „професионална“ подготовка и изпълнение като взломните кражби, чрез използване на технически средства и прецизна предварителна подготовка.

• *грабежи*

При регистрираните грабежи се наблюдава значителен спад. Същевременно разкриваемостта през последната година е най-висока за целия представен период (над 59 %).

Представените данни се дължат на подобрената криминогенна среда, като използване на технически средства за явно наблюдение, нови технологии за защита, подобрена инфраструктура, навлизането и масовото използване на електронни платежни инструменти, неутрализирането на основни лица и специализирани групи, извършващи въоръжени грабежи и такива със съответната планировка.

• *измами*

Налице е намаление в нивото на регистрираните измами, особено телефонните такива през последната година, което е резултат от волята, проявена от държавните институции, чрез ефективното взаимодействие с мобилните оператори, за справяне с проблема, засегнал през последните години голяма част от възрастното население в страната. Немалка

роля за това има масираната превантивна дейност от страна на държавните институции, бизнеса и неправителствените организации.

• *посегателства спрямо МПС*

След 2015 г. е налице тенденция на намаление на регистрираните престъпления, свързани с посегателствата спрямо МПС. В края на периода е констатирана най-високата разкриваемост (над 19%). Анализите на тези вид престъпления показват, че посегателствата са насочени предимно към сравнително нови автомобили, на възраст до 10 години. Съвременните средства за защита, както и контролът върху продажбата на авточасти втора употреба все още не оказват в пълна степен необходимия възпиращ ефект.

• *престъпления, свързани с наркотици*

Престъпленията, свързани с наркотици са едно от скритите или т.нар. латентни престъпления, засягащи личностното и физическо развитие на гражданите. Същите често са елемент от мащабна престъпна дейност, включваща и редица други престъпления. За тяхната разкриваемост принос имат както активността на полицейските органи, така и на нетърпимостта на гражданското общество. Констатираният ръст на регистрираните престъпления през последните осем години сочи от една страна, че проблемът с този род престъпни деяния съществува, а от друга, че активността в работата, свързана с противодействието им е в положителна посока.

• *домашно насилие*

Домашното насилие продължава да бъде с много висока латентност, независимо от тенденцията на увеличаване броя на издадените ограничителни заповеди средно с по 200 на година, което потвърждава необходимостта от мерките, които да бъдат приложени. През 2019 г. „домашното насилие“ е въведено в НК като квалифициращо обстоятелство в съставите на различни видове престъпления, което от своя страна води до по-висока степен на наказателната отговорност.

2. ПРОФИЛ НА ИЗВЪРШИТЕЛИТЕ НА КОНВЕНЦИОНАЛНИ ПРЕСТЪПЛЕНИЯ

Профилът на извършителите на конвенционални престъпления сочи, че традиционно мъжете са със значително по-висока активност в сравнение с жените. Над 88 % от престъпленията са извършени от мъже, и само около 12% – от жени. При престъпленията извършени от жени няма променлива динамика, но като цяло тенденцията се изразява в плавно нарастване на дела им.

Въпреки тенденцията в последните години към намаляване на общия брой регистрирани престъпления и по-високия процент на разкриваемост, притеснителен остава фактът, че се наблюдава устойчивост в броя на малолетните извършители на противообществени прояви, носещи белезите на престъпления, както и на непълнолетните извършители на престъпни деяния.

Това са признаци, които налагат активизиране на превантивната дейност, осъществявана от системата за превенция на малолетни и непълнолетни. Особено внимание следва да се обърне на причините, условията и факторите, обуславящи криминалната активност на подрастващите – личностните особености на децата, семейната среда, приятелския кръг, проблеми в училищната среда, водещи до непосещаване на учебни занятия. Всичко това, плюс слабостите в сферата на образованието, неминуемо води до недобра социализацията на подрастващите и до затруднения в бъдещата им професионална реализация.

Традиционно групата на 18-30 годишните лица е с най-висока криминална активност. Делът на престъпленията, извършени от тях, е най-висок в сравнение с другите групи – над 39 %.

Данните разкриват устойчив и сравнително висок процент и на рецидивната престъпност. Лицата с минали осъждания са повече от една трета от всички извършители. Може да се направи изводът, че делът им сред извършителите на фактически извършените престъпления е значително по-висок. Висока степен на специален рецидив се наблюдава и при някои видове престъпления, които се превръщат в престъпни „професии” – наркоразпространение, телефонни измами, джебчийство и др.

В съучастие са извършени 1/6 от разкритите престъпления.

Социално-икономическият живот в страната е важен и определящ криминогенен фактор. Положителното му развитие води до осигуряване на трудовата ангажираност на населението и възможности за по-висок жизнен стандарт. По данни на статистиката над 20% от извършителите са безработни.

Кризисните процеси, в това число и повишения ръст на инфлация в последната една година, в световната и европейската икономика, както и световната пандемия от коронавирус, които засягат и Република България, са основание да се прогнозира, че в близко бъдеще тези фактори ще продължат да оказват основно криминогенно влияние у нас в различна степен.

Друг съществен криминогенен фактор е липсата или ниското ниво на образование. Делът на неграмотните лица(над 55%), извършители на конвенционални престъпления, устойчиво нараства. С начално образование са около 11%, с основно – около 13%, със средно около 17%, с висше образование са под 2%. Около 5% от престъпленията са извършени от учаци. Факт е, че в условията на безработица лицата без образование или с ниска степен на такова понасят неблагоприятните последици от невъзможността да бъдат трудово ангажирани, поради което са изложени на особено висок криминогенен риск.

Устойчив криминогенен фактор е и злоупотребата с алкохол. Той се проявява особено при насилствените престъпления. От лица в нетрезво състояние се извършват средно 17% от разкритите престъпления. Констатира се, че и процента на лицата, извършили престъпления в състояние на наркотична възбуда нараства. Важен е и фактът, че лицата, склонни към употреба на наркотични вещества и/или техни аналози в действителност представляват сериозна заплаха за живота и здравето на гражданите, поради неконтролируемост на поведението, независимо от преследваните цели.

Семейството и училището не винаги успяват да изпълняват своята социализираща функция по отношение на подрастващите, нито да координират своите усилия. Като резултат

значителна част от възможностите за превенция на противообществените прояви на малолетни и непълнолетни остават неизползвани.

Териториалната структура на престъпността сочи, че повече от 70 % от престъпленията се извършват в градовете, по-малка част – в селата, вилните зони и извън населените места. Над половината от конвенционалните престъпления са извършени на обществени места.

Концентрацията на населението в големите градове(около 80%) и обезлюдяването на малките населени места способства и засилва влиянието на криминогенните фактори като урбанизацията, отчуждението и анонимността, която създава трудности в контрола и „осветляването“ на приходящия криминален контингент. В селата проблеми възникват предимно във връзка със застаряването на населението и недостатъчно развитата инфраструктура, като кражбите на селскостопанска продукция, както и домовете кражби, са сред най-разпространените престъпления, а пострадалите са предимно самотно живеещи възрастни хора.

Географското положение на Република България е изключително неблагоприятно по отношение на престъпността. То създава условия за извършването на престъпления, свързани с незаконен трафик на хора, стоки и капитали, което от своя страна води до влошаване на параметрите на престъпността и имиджа на страната.

3. ПРОФИЛ НА ПОСТРАДАЛИТЕ ОТ ПРЕСТЪПЛЕНИЯ

Пострадалите от престъпления жени са около 40% и около 6 % – деца. Значителна част от тях са жертви на домашно насилие. Поради високата латентност на същото значителна част от пострадалите не попадат в полицейската статистика.

Висока е виктимността¹ и на възрастните хора, което се дължи на слабости в дейността на институциите, ангажирани с гарантиране на тяхната сигурност – правозащитни, за социално подпомагане, здравеопазване и др.

Причина за възможна виктимизация² е и фактът, че гражданите често не познават дейността на институциите и неправителствените организации, от които биха могли да потърсят помощ, изпитват недоверие или са разочаровани от тях поради формализма и липсата на координация помежду им. Значителна част от пострадалите са жертви на домашно насилие, към което обществото следва да не проявява търпимост и безразличие.

¹ **Виктимността** означава съвкупността от свойства и качества на личността или на цяла общност, която повишава риска от превръщане в жертва на престъпление.

² **Виктимизацията** е обективен процес на превръщане в жертва на престъпление на лице, група или общност и възникване на комплекс от свойства, характеризирани като виктимност.

От изключителна важност е активната превантивна работа от страна на институциите, насочена към населението, особено към тази му част с висока степен на риск.

Липсват или не са на необходимото ниво криминологичните анализи, които да насочат в правилната посока политиките, които следва да бъдат прилагани диференцирано към съответните рискови групи. Като резултат разпределянето на финансовите и човешките ресурси за осъществяване на превантивна дейност не съответства на нейната значимост.

Съществува необходимост от повишаване капацитета на представителите на държавните институции, местната власт и неправителствените организации, отговорни за прилагане на мерките по превенция на престъпността.

4. РОЛЯТА НА СЕМЕЙСТВОТО ЗА ЕФЕКТИВНА ПРЕВЕНЦИЯ

Семейството като основна обществена институция, изпълнява определена социална мисия. Една от основните му функции е възпитателно-социализиращата. В семейството се формират първоначалните нравствени критерии и оценки за заобикалящия детето свят. Овладея се социален, познавателен и емоционален опит. Формират се нагласи, отношения и мироглед. В семейството се възприемат образци на поведение. При наличие на негативни тенденции в състоянието на дадено семейство, те дават отражение върху всички членове на семейството, включително и върху децата. Често отрицателното влияние на семейството е първопричина за неправилното формиране на личността на подрастващите и поява на отклонения на поведението от общоприетите норми. Децата стихийно подражават на негативните и агресивни модели на поведение, на начините за неразумно решаване на конфликти.

Липсата или неефективността на контрола в семейството са едни от безспорните предпоставки за поява на девиации в поведението на малолетните и непълнолетните. Затова е особено важно в процеса на възпитание родителите и децата да си сътрудничат, като родителите са тези, които дискретно ги водят към овладяване на положителни ценностни модели и съдействат за ограничаване и преодоляване на външни за семейството фактори; предпазват ги от вероятността да извършат или да станат жертва на противообществени прояви или престъпления.

Необходима стъпка за ефективна превенция е активна работа със семейства в риск от криминализиране; подпомагане на такива с тежки социални проблеми, като неплащане на издръжка, изоставяне на деца без родителски грижи и други; подкрепа на семействата, в които има психично болни, или лица със зависимости (алкохол, наркотици, хазарт).

5. ПРЕВЕНЦИЯ СРЕД ДЕЦА И МЛАДЕЖИ

Превенцията на противообществените прояви и престъпления, извършвани от малолетни и непълнолетни лица, е съставна част от цялостната дейност по ограничаването на престъпността в нашата страна. Тя е една от съществените предпоставки за позитивното възпитание на подрастващите и неделим елемент от системата за превенция на престъпността.

Превенцията на противообществените прояви и престъпления, извършвани от малолетни и непълнолетни лица е приоритет в дейността на държавата. От особено значение е извършването на ранна превенция на противообществените прояви, възпитанието в дух на отговорност и развиване на гражданска култура и самосъзнание у подрастващите.

От анализа на състоянието, структурата и динамиката на противообществените прояви и престъпления, извършени от малолетни, непълнолетни и млади пълнолетни лица е видно, че структуроопределящи за детската и младежка престъпност са престъпленията против собствеността, като преобладават кражбите. Следват престъпленията, свързани с наркотични вещества, особено извършвани от лица в младежка възраст (над 60 %). Останалите криминални деяния, извършени от малолетни и непълнолетни, имат съответно по-малък относителен дял. Сериозен проблем е принуждаването и склоняването на деца към извършване на престъпления като кражби, просия, сексуални услуги и др. По време на световната пандемия от коронавирус, засегнала по мащабите си целия свят се наблюдава увеличение на случаите на сексуалната експлоатация. Чувството на самота от децата се използва от извършителите на такъв вид насилие.

Сексуалната експлоатация и сексуалното насилие над деца са все още трагична реалност за нашето общество. Те могат да се извършат онлайн, по телефона, на улицата или чрез уеб камера, в дома или в училище. Чести са случаите, при които извършителят е от кръга на доверието на детето или дори от напълно непознат и може да причини вреда за цялото физическо и психическо здраве и да рефлектира върху бъдещото личностно и емоционално развитие на детето. В огромен процент от случаите актовете за сексуално насилие не се съобщават на полицията.

Децата все повече изследват и изразяват своята сексуалност чрез информационни и комуникационни технологии, по-специално в социални медии и приложения за съобщения. За борбата с различните форми на насилие са необходими формите на ранна превенция, за да бъде оказано превантивно въздействие за недопускане на евентуалните жертви.

Домашното насилие също оказва своето негативно влияние върху личностното и физическо развитие на децата.

Необходимо е разработване и реализиране на планове за превенция на всяко равнище на държавно управление; създаване на превантивна политика, на програми (за справяне с бедността, осигуряване на достъп на всички деца до образование, здравеопазване и т.н.), основани на прогнозни проучвания, които да бъдат наблюдавани и оценявани в хода на изпълнението им, да улесняват успешната социализация и интеграция на всички деца и млади хора. Приоритетно разработване и реализиране на програми за позитивно и ефективно родителстване – насоки за поведение и възпитание, базирани на нуждата от нова комуникация между родители и деца, в чиято основа са уважението, сътрудничеството и разбирането на динамиката на детското развитие. Необходимо е да се даде подкрепа за по-високо активиране на гражданското образование във всички етапи на училищното образование. Гражданското образование дава базова информация за организацията на държавата, взаимодействието между отделните власти в нея, структурата на различните институции от държавния апарат, разделението на властите и взаимното им възпиране. Наред с това то дава знания и за правата и задълженията на гражданите, значението на тяхното активно участие в обществения живот и последиците от едно неправомерно поведение.

От съществено значение е използването на възможностите на образователната сфера за изграждане на трайни навици и нагласи за нетърпимост към престъпни прояви, както и за запознаване на подрастващите с модели на безопасно поведение, с цел опазване на тяхното здраве и живот.

Всички специализирани институции, чиято дейност е насочена към превенция на противообществените прояви, извършвани от малолетни и непълнолетни лица, да провеждат адекватни политики за структуриране на свободното им време и предотвратяване на попадането на децата и младежите в криминогенен и виктимогенен риск.

6. ПРИЛАГАНЕ НА ПРЕВЕНЦИЯ В ОБЩНОСТТА

Общността е социална група, обособена в обществото на основата на териториален, етнически, социално-икономически, културно-религиозен, възрастов, субкултурен или друг критерий, във връзка с който или с които групата се идентифицира като характерна по вида си общност. Поведението на социалната личност намира различни проявления в отделните общности. Превенцията в общността е комплексно явление, което не може да се припише в отговорност на конкретна институция или орган. Наред с общите криминогенни и виктимогенни фактори, в отделните общности съществуват специфични за тях причини и условия, чието действие може да бъде ограничено като се използва потенциалът на самата общност. Съобразяването с особеностите на общностите е важна предпоставка за ефективна превенция, за която също е необходимо да се търси съпричастността на хората и активирането

на собствените защитни механизми на общността. Превенцията в общността се постига посредством политиките и дейностите на структурите на местното самоуправление и на местната администрация, на всички централни държавни органи.

По отношение на ромските общности е необходимо насърчаване на добрата практика за използване на медиатори от ромски произход. Този подход, от една страна е доказал положителния си ефект, а от друга, все повече ще се налага като фактор за изграждане на доверие сред представителите на ромската общност към правоохранителните органи.

7. ПРЕВЕНЦИЯ НА ЗАВИСИМОСТИТЕ

Зависимостите са устойчив криминогенен фактор. Те включват употребата на алкохол, наркотични, упойващи вещества и техни аналози, хазарт и други създаващи предпоставки за психическа и физическа зависимост, водеща до неконтролируемо поведение. Криминалните проявления на зависимостите често се изразяват в различни форми на агресия. Лицата, изпаднали в дълбока зависимост, извършват престъпления основно за задоволяване на собствените си потребности. До изключително негативни последствия водят и действията на водачи, управляващи МПС под въздействието на наркотични вещества.

8. ПРЕВЕНЦИЯ НА ПРЕСТЪПЛЕНИЯТА ПРОТИВ ФИНАНСОВАТА СИСТЕМА НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ

За противодействие на престъпленията, свързани с усвояването на средства от ЕС е приета Национална стратегия за превенция и борба с нередностите и измамите, засягащи финансовите интереси на ЕС за периода 2021-2027 г. За изпълнението ѝ ежегодно се изготвя План за действие, в който са включени дейностите на ГДНП и ОДМВР, съобразно функционалната им компетентност.

9. ПРЕВЕНЦИЯ НА ПРЕСТЪПЛЕНИЯТА, СВЪРЗАНИ С МИТНИЧЕСКИЯ РЕЖИМ, КАКТО И ПРОИЗВОДСТВОТО И РАЗПРОСТРАНЕНИЕТО НА АКЦИЗНИ СТОКИ

Свободното движение на хора, стоки, услуги и капитали в ЕС ще продължи да стимулира развитието на престъпността в сферата на икономическите престъпления. Основен обект са престъпленията, свързани с незаконното пренасяне и превозване на стоки, които подлежат на митнически надзор и контрол (изпращани или получавани от трети страни с цел реализация в ЕС), както и престъпления, свързани с незаконното производство и разпространение на тютюневи изделия, алкохол и енергийни продукти, за които не са платнени дължимите акциз и/или ДДС.

Водеща за противодействието на този вид престъпност е дейността на правозащитните органи в тясно съдействие с компетентните държавни контролни органи, с цел

провеждане на съвместни мероприятия за идентифициране, намаляване и пресичане на щетите за държавния бюджет и ефективен контрол върху движението на стоки и товари с висок фискален риск.

III. МЕЖДУНАРОДНО СЪТРУДНИЧЕСТВО В ОБЛАСТТА НА ПРЕВЕНЦИЯТА

За използване на световните и европейски достижения в областта на превенцията и за обмяна на опит, добри практики и успешни политики, е необходимо установяване, поддържане и провеждане на международно политическо и институционално сътрудничество. Ползите за превенцията от международното сътрудничество могат да се разглеждат в различни насоки като засилване на сътрудничеството между националните компетентни институции на държавите членки на Европейския съюз по въпросите на превенцията, участие в годишните конкурси за проекти по превенция на престъпността в рамките на Европейската мрежа за превенция на престъпността (ЕМПП), организиране на семинари в сътрудничество с държавите членки на ЕМПП с цел обмяна на опит и добри практики, разработване на съвместни проекти и установяване на контакти с чуждестранни неправителствени организации, ефективен обмен на информация за целите на превенцията чрез използване възможностите на автоматизираните информационни системи на Европейския съюз, в т.ч. и чрез Шенгенската информационна система – НШИС II.

IV. ОСНОВНИ ИЗВОДИ:

- Акцентът върху превенцията като способ за противодействие на престъпността все още не е на необходимото ниво, както от страна на компетентните институции, така и от обществото;
- Необходимост от систематизиране и доразвиване на нормативната уредба в областта на превенцията;
- Необходимост от повишаване ролята на образованието и науката при вземането на управленски решения при реализиране на цялостната политика по превенция на престъпността;
- Ранната превенция като приоритет за превантивно въздействие;
- Необходимост от системна и комплексна дейност по превенция на престъпността сред децата и младежите;
- Системност и целенасоченост в прилагането на превантивната дейност, с насоченост към най-масово извършваните престъпления, като например тези против собствеността;

- Осигуряване на по-добра информираност на гражданите, претърпелите имуществени и неимуществени вреди от престъпления от общ характер, за правата и законните им интереси;
- Използване на потенциала на различните социални общности (социални групи като малцинства, деца и младежи, възрастни граждани и др.);
- Ограничаване в максимална степен ниското ниво или липсата на образование, които са едни от основните криминогенни фактори, характеризиращи високия брой на извършители на престъпления ;
- Повишаване на ефективността от работата на правоохранителните и правораздавателните институции и местната власт, което ще увеличи чувството за сигурност на гражданите;
- Необходимост от системна дейност за осигуряване на трудова ангажираност на населението в трудоспособна възраст и основно към лицата, склонни към извършване на правонарушения;
- Необходимост от използване възможностите от технологичните иновации и развитието на модерните технологии на глобалната Интернет мрежа по превенция на престъпността;
- По отношение на рецидивистите, и особено на тези от тях, осъждани два и повече пъти за извършени умишлени престъпления от общ характер – използване на системност и целенасоченост в прилаганите индивидуални превантивни мерки;
- Необходима е активна разяснителна дейност, подкрепа и защита, насочени към жертвите на домашно насилие;
- Концентрацията на населението в големите градове предполага анонимно пребиваване на криминален контингент;
- Обезлюдяване на малките населени места;
- Висока виктимност на възрастните хора;
- Необходимост от по-добра информираност на гражданите за правомощията на институциите и неправителствените организации, от които биха могли да потърсят помощ;
- Липса на периодични криминологични анализи, отнасящи се до превантивната дейност, които да спомагат за вземането на ефективни управленски решения;
- Недостатъчно използване ролята на средствата за масово осведомяване;
- Необходимост от периодично извършване оценка и анализ на дела на латентната престъпност;

- Необходимост от превантивен контрол към лицата, извършили престъпления след употреба на наркотични или други упойващи вещества;
- Престъпленията, свързани с наркотици остават постоянна заплаха към живота и здравето на младите хора;
- Географското положение на Република България обуславя извършването на незаконен трафик на хора, стоки и капитали, което от своя страна води до влошаване на параметрите на престъпността;
- Социалните последици, предизвикани от пандемията от COVID-19 вследствие на рязкото влошаване на икономическата обстановка се очаква да окажат съществено въздействие върху динамиката на престъпността.

V. ЦЕЛЕВИ ГРУПИ

- а) Всички граждани на Република България – с цел ангажирането им за провеждане на политиките по превенция на престъпността;
- б) Групи в риск от виктимизиране³;
- в) Групи в риск от криминализиране⁴;
- г) Институциите, органите на местна власт и неправителствените организации, осъществяващи превантивна дейност с цел ангажирането им по реализирането на политиките по превенция на престъпността.

VI. ЦЕЛ И ВИЗИЯ ЗА РАЗВИТИЕТО

Основната цел на стратегията е създаване на национална рамка за изграждане на комплексна и устойчива нормативна и институционална основа за успешното провеждане на последователна държавна политика в областта на превенцията на престъпността.

Изпълнението на основната цел ще доведе до ограничаване на престъпността и разходите за нейното противодействие. Така ще се гарантира по-висока разкриваемост на извършените престъпления, бързо и адекватно правораздаване. Това ще повиши доверието на гражданите към държавните институции и местната власт, ще стимулира нетърпимост към извършвани противоправни деяния и ще осигури активност в осъществяване на превантивни дейности. Ще допринесе за по-сигурна и безопасна среда за живот.

³ лица, които притежават по-високи рискови качества да станат жертви на престъпления или вече са били са жертви на престъпления

⁴ лица, за които има достатъчно данни и може да се предположи, че ще извършат престъпления или други правонарушения

ВИЗИЯ: Създаване на условия за безопасна среда на живот чрез запазване на неприкосновеността на личността и имуществото на българските граждани, развитие на благоприятни възможности за удовлетвореност на техните материални и духовни потребности.

VII. ПРИНЦИПИ ПРИ ИЗПЪЛНЕНИЕ НА СТРАТЕГИЯТА

Водеща е ролята на правителството, като Министерският съвет заема централно място при провеждането на националната политика за превенция на престъпността.

Основния координатор по реализиране на политиките на правителството в тази област е Националният съвет по превенция на престъпността при Министерски съвет. Чрез него се осъществява връзката между държавните институции и неправителствените организации.

Основни принципи са:

- **Хуманност** – държавната политика по превенция на престъпността се осъществява при безусловно зачитане на основните права на личността. Превенцията на престъпността осигурява закрила на човешките и граждански права, предотвратявайки тяхното накърняване от престъпни посегателства;
- **Законност** – превантивната дейност се осъществява при спазване, изпълнение и прилагане на законите и подзаконовите нормативни актове, както от страна на институциите, така и на гражданите;
- **Сътрудничество и взаимодействие** – превенцията на престъпността се осъществява в сътрудничество и партньорство между централните институции, областните и общинските власти, неправителствените организации и гражданите;
- **Комплексност и координираност** – оптимално съчетаване на мерки, провеждани съгласувано от отделни държавни институции и структури на гражданското общество;
- **Проактивност и целенасоченост** – прилагане на превантивните действия във възможно най-ранен етап от възникването на криминогенен и/или виктимогенен риск;
- **Системност и устойчивост** – превантивните мерки и политики се прилагат непрекъснато, последователно и целенасочено за постигане на дългосрочен и траен ефект. Превенцията цели и води до постигане на трайни положителни промени, свързани с гражданската активност и повишаване

- **Научна обоснованост** – Превенцията се осъществява в съответствие с научнообосновани изводи и прогнози за развитието на престъпността, които са резултат от системно провеждани изследвания на специализирани институции и неправителствени организации. Те почиват на данни и изводи от официална статистика и на криминологичните изследвания, извършвани от специализирани институции и неправителствени организации;
- **Гъвкавост** – съобразяване с динамиката на социално-икономическата реалност и на криминогенната обстановка в страната. Превенцията се провежда при отчитане на всички негативни промени, които могат да доведат до активизиране на съществуващи причини и условия за престъпността, както и до появата на нови такива;
- **Публичност и прозрачност** - субектите, осъществяващи превантивна дейност, системно информират гражданското общество за националната политика по превенция на престъпността. Отчитат публично нейните резултати чрез публикуване на отчети, научни публикации, предоставяне на информация на средствата за масово осведомяване, организиране на обществени дискусии и други подходящи форми;
- **Децентрализация и съобразяване със спецификата на местните условия** – конкретните превантивни мерки намират непосредствено приложение в ежедневието на гражданите с оглед на социално-икономическите, демографските, културно-етническите и др. особености на населението. На местно ниво превенцията се провежда в зависимост от условията в конкретния регион, населено място и квартал;
- **Икономическа целесъобразност** – необходимо е финансирането на превантивни мероприятия, икономически правилно да съответстват на поставената цел. Средствата разходвани за превенция трябва разумно да бъдат използвани в полза на обществен интерес
- **Неизбежност и своевременност на наказанията** – неизбежността и своевременността на наказанията за извършени престъпления, постигната чрез висока разкриваемост и качество на процесуално-следствените действия е важна предпоставка за ефективна превенция.

VIII. СТРАТЕГИЧЕСКИ ЦЕЛИ

Общата национална политика за превенция на престъпността е комплекс от взаимно свързани приоритети и секторни политики. Същите се осъществяват в синхрон с изведени стратегически цели, изготвени на база извършен анализ на основни криминогенни фактори, влияещи на престъпността и насочени към тяхното отстраняване, както следва:

Стратегическа цел 1. Изграждане на сигурна и безопасна среда в населените места.

Стратегическа цел 2. Създаване на условия за намаляване риска от престъпления.

Стратегическа цел 3. *Работа с лица в риск да извършат или пострадат от престъпление.*

Стратегическа цел 4. *Ограничаване на възможностите за дестабилизиране на финансово-кредитната система и на стратегическите отрасли на националната икономика.*

Стратегическа цел 5. *Изграждане на устойчиви партньорства за превенция на престъпността между органите на държавна и местна власт, неправителствените организации, бизнеса и гражданското общество.*

Стратегическа цел 6. *Финансово, техническо и кадрово обезпечаване.*

СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ №1: ИЗГРАЖДАНЕ НА СИГУРНА И БЕЗОПАСНА СРЕДА В НАСЕЛЕНИТЕ МЕСТА

Дейностите, заложи в тази стратегическа цел, са насочени към създаване на условия за безопасна среда на живот чрез запазване на неприкосновеността на личността и имуществото на българските граждани. Необходимо е прилагане на различни механизми, които да осигурят максимална възможност за качествено изпълнение на задълженията на компетенциите на институциите, имащи пряка или косвена отговорност към превенция и противодействие на престъпността. От изключителна важност е и активното изпълнение на компетентностите от различните ведомства, осъществяващи административен контрол върху деяния, които все още нямат престъпен характер.

Тази цел следва да се постигне чрез изпълнение на следните дейности:

- бързо и качествено разследване с цел намаляване и ограничаване на престъпленията срещу личността и собствеността;
- планиране на конкретни мероприятия, насочени към противодействие на конвенционалната престъпност;
- изготвяне на периодични изследвания за нивото на фактическата престъпност, (включваща регистрираната и латентна престъпност);
- изготвяне на проучвания за общественото мнение относно доверието на гражданите към институциите;
- посещение на екипи на МВР в малките и отдалечени населени места, осъществяване на срещи с населението, с оглед получаване на информация за актуалното състояние на обществения ред и противодействие на престъпността;
- извеждане, разпространяване, адаптиране и внедряване на положителния чуждестранен опит в областта на превенцията на престъпността;

- активно участие в работата на Европейската мрежа за превенция на престъпността;
- използване на възможностите от технологични иновации и развитието на модерните технологии на глобалната Интернет мрежа за превенция на престъпността;
- насърчаване на инфраструктурни проекти, спомагащи за подобряване на превенцията в градовете и селата;
- своевременно отстраняване на констатирани нововъзникнали причини и условия за извършването на престъпления и нарушения на обществения ред

СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ № 2: СЪЗДАВАНЕ НА УСЛОВИЯ ЗА НАМАЛЯВАНЕ РИСКА ОТ ПРЕСТЪПЛЕНИЯ.

Дейностите в тази **Стратегическа цел** ще са насочени основно към недопускане на криминогенни ситуации. Формите за постигането им са твърде разнообразни по вид, но всички те са с акцент към осъществяването на инициативи, свързани с предотвратяване или пресичане на престъпления. Например, от една страна е информирането на обществеността за възможностите и начина за предпазване от престъпления, а от друга – стриктното и качествено осъществяване на контрол от оправомощените институции. Целта е недопускане и пресичане на противоправни деяния от административен и наказателно-правен характер.

Същите са свързани с:

- Разработване на програми за запознаване на гражданите с модели за безопасно поведение (държавни институции, НПО, СМО);
- Подобряване на инфраструктурата след анализ и оценка на риска (изграждане на видеонаблюдение, поставяне на осветление в криминогенни участъци и др.);
- Бързина на реакция от съответните институции (при получени сигнали за подготвени, извършващи се или извършени правонарушения);
- Създаване на условия за обществена нетърпимост към извършването на престъпления;
- Извършване на съвместни проверки за контрол и недопускане на правонарушения;
- Създаване на единен стандарт за осъществяване на превантивни дейности в изградените Центровете за превенция на територията на страната;
- Разработване на програми, насочени към развиване на умения за общуване и ненасилствено решаване на конфликти между членове на общността и използване средствата на медиацията за превенция на престъпността;

- Повишаване на осведомеността на обществото относно наказателната отговорност – чрез средствата за масова информация;
- Предоставяне от неправителствени организации, съвместно с местните власти, на социални услуги за социална рехабилитация посредством специализирана превенция на асоциалното поведение и на престъпления, извършвани от лица в риск от криминализиране;
- Повишаване на ефективността на пробационните мероприятия и на административния капацитет за провеждането им;
- Извършване на мониторинг на охраната и сигурността при опазването на движимите културни ценности в обществените музеи;
- Промени в нормативната уредба с цел усъвършенстване актовете, свързани с прилагане на превантивната дейност.

СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ № 3: РАБОТА С ЛИЦА, В РИСК ДА ИЗВЪРШАТ ИЛИ ПОСТРАДАТ ОТ ПРЕСТЪПЛЕНИЕ.

Основната цел на превантивната дейност е опазване на неприкосновеността на личността и имуществото на българските граждани. Един от важните механизми за ефективно въздействие е прилагане на различни способи, които да ограничат възможностите определени групи лица да извършат или да пострадат от престъпления.

От изключително и съществено значение е прилагането на подходящи и строго диференцирани мерки, чрез които да бъде оказано подходящото превантивно влияние върху определена група уязвими лица. Това са различни форми на ранна, текуща и вторична превенция, всяка от тях със своите специфики, но всички те насочени към една и съща цел – предотвратяване и пресичане на престъпления.

Например методите за въздействие върху групата на извършителите на престъпления, които имат трайно изградени престъпни навици следва да бъдат разграничавани от методите за въздействие към лицата, които все още не са осъждани, но от начина им на живот може да се предположи, че съществува риск да извършат престъпление.

Различен подход е необходим и спрямо лицата в риск от виктимизация, както и към тези, които вече са били жертви на престъпления.

Отговорност за постигане на ефективна превенция сред посочените уязвими групи и компетентност за нейното постигане са предоставени на всички централни институции и на техните местни структури, както и на органите на местното самоуправление. Важен елемент е и сътрудничеството с неправителствения сектор.

Дейностите ще са насочени основно към контрола и работата с извършители на престъпления и правонарушения, лица в риск от криминализиране, лица в риск от виктимизиране и жертви на престъпления:

С ИЗВЪРШИТЕЛИ НА КОНВЕНЦИОНАЛНИ ПРЕСТЪПЛЕНИЯ:

Към тази група акцент следва да бъде поставен към следните лица: изтърпели наказание „лишаване от свобода“ или осъдени за умишлени престъпления от общ характер; извършени в страната и/или чужбина; с изградени престъпни навици и склонни към извършване на нови престъпления; осъжданите в условията на рецидив; освободените от местата за лишаване от свобода; условно осъдените; наказаните с пробация и такива с наложени мерки за неотклонение по НПК.

Дейностите, насочени към тази категория са:

- Осъществяване на подкрепа за социална рехабилитация, обучение на лицата до освобождаването им и освободени от местата за лишаване от свобода, условно осъдените и наказаните с пробация;
- Контрол над правонарушители, осъдени на пробация;
- Контрол над лица, привлечени като обвиняеми с наложени мерки за неотклонение;
- Осъществяване на системен контрол на лицата, злоупотребяващи с алкохол и наркотични или друг вид упойващи вещества;
- Организиране и провеждане на превантивни мероприятия спрямо активния криминалния контингент от органите за сигурност и обществен ред;
- Осъществяване на системен контрол на лицата, осъждани два и повече пъти за извършени умишлени престъпления от общ характер;
- Осъществяване на системен контрол над извършителите на домашно насилие;
- Контрол и наблюдение над лица, проявяващи в поведението си признаци на екстремизъм и радикализация;
- Работа с малолетни и непълнолетни извършители с отклоняващо се (или девиантно) поведение или извършили противообществени прояви или престъпления;
- Контрол над лица, извършващи системно правонарушения;
- Разработване и провеждане на програми за ограничаване на условията и факторите, способстващи за наркопотреблението и за ресоциализация на лица, пристрастени към употребата на наркотични и психотропни вещества;
- Извършване на проверки в социални услуги за деца;

➤ Подкрепа за осигуряване на заетост на безработни лица, изтърпели наказание „Лишаване от свобода“.

С ЛИЦА В РИСК ОТ КРИМИНАЛИЗИРАНЕ:

В тази категория лица следва да бъдат включени лицата, за които от начина им на живот, поведение, системни противоправни прояви (които все още нямат престъпен характер), съществува висока степен на вероятност да извършат престъпление.

Към тях спадат системните нарушители на обществения ред, лицата, злоупотребяващи с алкохол, зависимите от наркотични вещества и/или техни аналози или други упойващи вещества, лица с девиантно поведение, водачи на МПС, наказвани по административен ред за управление на МПС, след употреба на алкохол и/или наркотични вещества или техни аналози.

Особено внимание следва да се насочва и към малолетните и непълнолетни, пребиваващи в рискова среда, неграмотните, лицата в неравностойно положение и безработните такива, чийто профил по данни от полицейската статистика съставляват немалък процент от извършителите на криминални престъпления.

Прилаганите форми на въздействие са:

- Разработване и реализиране на програми за превенция на детската агресия;
- Разработване и реализиране на програми за отговорно родителство - превенция на престъпленията против брака, семейството и младежта, сред които неплащане на издръжка, изоставяне на деца без родителски грижи и др.);
- Подпомагане на семейства в тежко социално-икономическо положение; Разработване и реализиране на програми за превенция на домашното насилие и трафика на хора);
- Оказване на помощ на семейства, в които има психично болни или лица със зависимости (алкохол, наркотици);
- Разработване и реализиране на програми за позитивно и ефективно родителство (*насоки за поведение и възпитание, базирани на нуждата от нова комуникация между родители и деца, в чиято основа са уважението и сътрудничеството с детето и разбирането на динамиката на неговото развитие*);
- Разработване на програми за подпомагане на професионалната реализация на младежите;
- Превантивна работа с деца, необхванати от училище;

- Разработване и реализиране на програми за превенция на насилието в училище и на улицата;
- Осъществяване на системен контрол над лицата, страдащи от психични заболявания, които не са настанени в съответните лечебни заведения;
- Превенцията чрез реализация на програми за насърчаване на трудова заетост;
- Организиране и провеждане на програми за социална интеграция на тази категория лица.

С ЛИЦА В РИСК ОТ ВИКТИМИЗИРАНЕ

Вероятността за това дадено лице да стане жертва на престъпление се определя от неговия начин на живот, професионална и социална среда. Важен фактор могат да бъдат степента на физическата и емоционална зрялост, кондиция, психичните качества и особености, характерни основно при децата и възрастните хора. От тук следва и степента на застрашеност, която определя нивото на риск. Ниско рисковите жертви обикновено са тези, чийто начин на живот не би ги поставил в криминогенни ситуации, за разлика от тези със среден риск на застрашеност. Като пример за това са тези, които често общуват с криминално проявени лица, осъществяват случайни контакти в интернет пространството, посещават заведения със съмнителна репутация, работещите виктимогенни професии (таксиметрови шофьори, бармани и др.), самотно живеещи, особено в отдалечени райони и др.

В групата с най-висока степен на риск са лицата, изложени на постоянна опасност да станат жертви на престъпления като: деца, лишени от родителски грижи, лица, злоупотребяващи с наркотични вещества и алкохол, лица в близки контакти или съжителстващи с криминално проявени лица и др. Не на последно място и маргинализираните групи от населението.

Основни дейности за превенция са:

- Запознаване на децата с модели на безопасно поведение, предпазващи ги от виктимизиране;
- Изграждане на умения и навици на деца и възрастни за безопасно общуване в Интернет;
- Превенция на употребата на наркотици и злоупотребата с алкохол от деца и младежи;
- Превенция чрез използване на спорта като мощно средство за възпитание в дух на толерантност, честна игра и партньорство;

➤ Разяснителни мероприятия спрямо възрастни хора (самотно живущи, със заболявания)

➤ Разработване и реализиране на програми за реинтегриране в общността на лица със зависимости, изпаднали в състояние на социална изолация;

➤ Структуриране на свободното време на децата и младежите;

С ЖЕРТВИ НА ПРЕСТЪПЛЕНИЯ:

Спрямо лицата, понесли вече физически, морални или материални вреди от престъпното деяние, да бъде осъществявана необходимата подкрепа. На жертвите, определени като уязвими по отношение на вторично или т.нар. повторно виктимизиране е необходимо да се прилагат подходящи мерки за защита. Същите да следват принципа на хуманно отношение на държавата към пострадалите от престъпления.

Тази цел ще бъде постигната посредством следните дейности:

➤ Своевременно информиране на пострадалите от престъпления за техните права;

➤ Оказване на психологическа и финансова подкрепа на пострадали от престъпна дейност лица;

➤ Оказване на медицинска помощ при спешни състояния, съгласно действащото законодателство;

➤ Разработване и прилагане на програми за подкрепа и социална рехабилитация;

➤ Оказване на лична физическа защита и охрана спрямо пострадали от престъпления, за които съществува реална опасност за живота и здравето им;

➤ Осигуряване на подслон или друго подходящо временно настаняване на пострадалите от престъпления, за които е налице непосредствен риск от вторично и повторно виктимизиране, сплашване и отмъщение;

➤ Разработване на програми за работа със спортните организации и феновете с цел противодействие на противообществените прояви;

➤ Разработване и реализиране на програми за активно спортуване като алтернатива на зависимостите при деца и младежи.

СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ № 4: ОГРАНИЧАВАНЕ НА ВЪЗМОЖНОСТИТЕ ЗА ДЕСТАБИЛИЗИРАНЕ НА ФИНАНСОВО-КРЕДИТНАТА СИСТЕМА И НА СТРАТЕГИЧЕСКИТЕ ОТРАСЛИ НА НАЦИОНАЛНАТА ИКОНОМИКА

Въпреки поставения акцент върху най-масовите престъпления от обхвата на конвенционалната престъпност, следва да се отчете влиянието и на тези, чието противодействие е свързано с осъществяване на контролните функции от институции, участващи в състава на НСПП, самостоятелно или във взаимодействие с други такива.

За извеждане на първостепенната роля на превенцията, с цел недопускане извършването на престъпления и поставянето ѝ по важност преди разкриването на престъпленията, е фактът, че в много от случаите, в качеството на „пострадал“, освен отделните граждани, е самата държава. Така например увреждането или частичното унищожаване на различни елементи от национални инфраструктурни обекти не само нанасят щети за милиони левове на икономиката на страната, но се превръщат във все по-голяма заплаха, както за безопасността на българските граждани, така и срещу националната сигурност.

Именно поради това в настоящия стратегически документ са заложили и престъпления извън обхвата на конвенционалната престъпност, които чрез засягане на отделни стопански отрасли оказват силно негативно влияние.

Пример в това отношение е незаконния дърводобив. Освен с нанесените икономическите щети се въздейства негативно и на функциите, които изпълняват горските територии, свързани със защитата на водите, почвата, въздуха и не на последно място – на техните рекреационни функции. Данните, представени от полицейската статистика сочат променливост в регистрирането на този род престъпления.

С важно национално значение са и престъпленията, свързани с културно-историческото наследство. Това са престъпления с латентен характер, чието установяване и предотвратяване е в резултат от съвместната работа между различни институции, чиято дейност е пряко свързана с изпълнението на активни и целенасочени превантивни мероприятия.

Тази цел ще бъде постигната чрез изпълнение на следните дейности:

- Осъществяване на превенция на престъпленията против финансовата система на Европейския съюз;
- Извършване на проверки по предотвратяването и обезпечаването на щетите от противоправна дейност, касаещи престъпленията против данъчната и осигурителната система;
- Предотвратяване и разкриване на престъпленията, свързани с незаконен трафик и нарушения на митническия режим;
- Противодействие на контрабандата и разпространението на акцизни стоки без бандерол – цигари и нарязан тютюн;
- Системни проверки на търговски обекти и складове, с цел противодействие на престъпленията, свързани с незаконното производство, внос, износ, вътрешно-общностна търговия и местно разпространение на енергийни (петролни) продукти, чрез което се избягва

заплащането на дължим акциз и ДДС, както и разпространението на некачествени петролни продукти или такива, неотговарящи на стандартите за качество;

➤ Противодействие на престъпления и нарушения, свързани с горската сеч и незаконно добитата дървесина.

СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ № 5: ИЗГРАЖДАНЕ НА УСТОЙЧИВИ ПАРТНЬОРСТВА ЗА ПРЕВЕНЦИЯ НА ПРЕСТЪПНОСТТА МЕЖДУ ОРГАНИТЕ НА ДЪРЖАВНА И МЕСТНА ВЛАСТ, НЕПРАВИТЕЛСТВЕНИТЕ ОРГАНИЗАЦИИ, БИЗНЕСА И ГРАЖДАНСКОТО ОБЩЕСТВО.

Дейностите за постигане на тази **Стратегическа цел** ще са насочени към прилагането на съвместни инициативи за превенция на престъпността между органите на държавна и местна власт, неправителствените организации, бизнеса и гражданското общество чрез:

➤ Активно използване ролята на Националния съвет за превенция на престъпността като основен координатор по реализиране на политиките на правителството в тази област;

➤ Осъществяване на взаимодействие на национално и местно ниво в за осигуряване на обществения ред и сигурност;

➤ Регламентиране дейността на комисиите по обществен ред и сигурност;

➤ Осъществяване на контрол по изпълнението и спазването на общинските наредби за ред и сигурност;

➤ Провеждане на програми и кампании между държавни институции и НПО с превантивна насоченост;

➤ Извършване на съвместни проверки за контрол на национално и местно ниво за изпълнение на законовите и подзаконовите нормативни актове, касаещи обществения ред и сигурност;

➤ Прилагане на Координационен механизъм за рефериране и обгрижване на случаи на непридружени деца и деца, жертви на трафик, завръщащи се от чужбина;

➤ Прилагане на Координационния механизъм при насилие;

➤ Осъществяване на превантивни дейности към субекти на социално подпомагане за осигуряване на безопасността и защитата им съгласно Споразумение за взаимодействие между МВР, АСП и АЗ;

➤ Използване на потенциала на общността за превенция чрез ролята на неформалните лидери.

СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ № 6: ФИНАНСОВО, ТЕХНИЧЕСКО И КАДРОВО ОБЕЗПЕЧАВАНЕ

Дейностите за постигането ѝ са насочени към провеждането на специализирана подготовка на служители от различни ведомства за усъвършенстване на познанията в областта на превенция на престъпността с цел използването им за обучения, курсове и познавателни дейности в тази сфера. Процесът, свързан с разбиране на важната роля на превенцията на престъпността и ползите от нейното правилно прилагане има потенциал за развитие. Осъзнаването на факта, че предотвратяването на престъпление е по-важно, отколкото перфектното му разкриване, е важна стъпка към извеждането на превантивната дейност като приоритет. Натрупаният практически опит и изследвания доказват, че превенцията на престъпността е по-успешна когато институциите, ангажирани да я прилагат са с необходимата подготовка.

Научните изследвания на престъпността следва да бъдат основно средство за ефективна превенция. Анализът и оценката на престъпността, виктимизацията и факторите, които ги пораждават дават възможност за научно обосновани изводи и прогнози. Върху тяхната основа могат да се вземат управленски решения за целенасочена и ефективна превантивна дейност. Научните изследвания върху престъпността следва да са приоритет в провежданите политики на Министерството на вътрешните работи, Министерството на правосъдието, Министерството на образованието и науката и на неправителствените организации.

Постигането на тази цел следва да се осъществи чрез следните дейности:

- Реализиране на образователни дейности, ограмотителни курсове за професионална квалификация на лица до освобождаването им от местата за лишаване от свобода и с наложена пробационна мярка по чл. 42а, ал.2 , т.4 от НК ;
- Провеждане на специализирано обучение по превенция на престъпността на държавни и общински служители;
- Изграждане и интегриране на технически системи за осигуряване на защита и наблюдение;
- Изучаване на дисциплини, свързани с превенция на престъпността;
- Разработване на методики за оценяване ефективността на превантивните дейности и утвърждаване на практиката за системно оценяване на прилаганите програми в сферата на превенцията на престъпността;
- Системно провеждане на научни изследвания с цел установяване на действителното състояние на престъпността и на приоритетните области, към които трябва да се насочи превенцията;

➤ Укрепване и развиване на научния потенциал на научноизследователските звена, които се занимават с проблемите на престъпността.

IX. ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ ОТ ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА СТРАТЕГИЧЕСКИТЕ ЦЕЛИ И ДЕЙНОСТИТЕ КЪМ ТЯХ:

- Утвърждаване на ролята на превенцията като стратегически, приоритетен и най-ефективен подход в борбата с престъпността;
- Намалена фактическа престъпност;
- Намаляване броя на пострадалите от извършени престъпления;
- Оказана ефективна помощ на психологическите консултативни центрове, насочени към подпомагане на пострадалите от насилствени и други престъпления против личността;
- Информираност на гражданите с моделите за безопасно поведение с цел избягване на криминогенни ситуации;
- Повишено доверие в държавните институции;
- Подобрени национални и местни политики за превенция на престъпността;
- Изграждане от най-ранна възраст на личностни качества – работа в екип, толерантност, отговорност и дисциплина за постигане на активно поведение срещу насилието и агресията върху личността.
- Мотивиране на гражданите за разрешаване на възникнали конфликти, спазвайки установения законен ред;
- Вземане на ефективни управленски решения на база използване на криминологични анализи, отнасящи се до превантивната дейност.

X. ИНСТИТУЦИОНАЛНА ОТГОВОРНОСТ

В Република България съществува система от държавни органи с компетентност по въпросите на превенцията на престъпността. Всеки от тях, съобразно своите правомощия, изпълнява специфични дейности по отношение на нея. Системата от държавни органи и институции в страната, с компетентност по превенция на престъпността, изпълнява специфични дейности, съобразно своите правомощия:

• Министерски съвет

Министерският съвет управлява институционалната система за превенция на престъпността на национално и местно ниво. Той е върховният орган на изпълнителната власт, в чието поле на обща компетентност попада провеждането на ресорните и съвместни политики

и програми за превенция на престъпността. На териториално ниво политиката на Министерския съвет се реализира от местната администрация.

- **Национален съвет по превенция на престъпността (НСПП)**

Съветът е колективен орган, изпълняващ функции по формулиране и реализиране на политиката на Министерския съвет по въпросите на превенцията на престъпността. Той организира и контролира изпълнението на действащата национална стратегия за превенция на престъпността.

Съветът осигурява координацията в дейността на държавните органи, органите на местното самоуправление, неправителствените и международните организации на територията на страната.

Същият подпомага реализирането на националната политика по въпросите за превенцията на престъпността в съответствие с международните норми и принципи, европейските политики и действащата Национална стратегия за превенция на престъпността; одобрява и предлага на Министерския съвет предложения за разработване на стратегически документи, нормативни актове и проекти на нормативни актове по проблемите на превенцията на престъпността; обсъжда и предлага мерки на компетентните органи по противодействие на конвенционалната престъпност; съдейства на системата за борба срещу противообществените прояви на малолетните и непълнолетните за повишаване ефективността на превантивната дейност сред децата. Дейността на Съвета се реализира чрез разработване на годишни планове за действие към Стратегията и мерки, изготвяне на годишни доклади, участие в разработването и реализирането на проекти и конкретни мероприятия, предлагане на проекти на нормативни актове и др.

В своята дейност НСПП се подпомага от Секретариат – оперативен орган, който осигурява дейността му в информационно, аналитично, административно и техническо отношение. В състава са включени представители на компетентните държавни институции, чиито дейности са свързани с превенцията на престъпността. Те участват при изготвянето на проекта на годишния план за действие към Стратегията за превенция на престъпността и проекта на отчет за изпълнението на плана.

- **Министерство на вътрешните работи**

Министерството на вътрешните работи (МВР) осъществява дейности, насочени към противодействие на престъпността, защита на правата и свободите на гражданите, националната сигурност и опазване на обществения ред. Превенцията е сред основните дейности на МВР и една от най-важните, посредством която се изпълняват основните задачи на министерството.

Органите на МВР осъществяват обща и индивидуална превантивна дейност, предотвратяват и пресичат престъпления и други правонарушения, като разработват и осъществяват комплекс от мероприятия за установяване и отстраняване или ограничаване на причините и условията за извършване на престъпления и други правонарушения. Извършват действия спрямо лица, за които има достатъчно основание да се предположи, че ще извършат престъпни или други противоправни действия, застрашаващи обществения ред или правата и свободите на гражданите. Разработват и осъществяват мероприятия за установяване на лица, замислили или подготвящи престъпления или други правонарушения, и вземане на мерки за разубеждаването им, както и осъществяват мероприятия за преустановяване на изпълнителното деяние, предотвратяване настъпването на общественоопасните му последици и ограничаване на техните размери. Редът и организацията за осъществяване на превантивната дейност, свързана с предотвратяване и пресичане на престъпления и други правонарушения чрез обща и индивидуална превенция е уреден в инструкция, издадена от министъра на вътрешните работи.

Полицейските органи взаимодействат с органите на държавна власт, органите на местното самоуправление, както и с граждани и юридически лица на национално, областно и местно ниво при осъществяване на превантивната дейност. За тази цел с партньорите се разработват т.нар. работни карти за решаване на конкретни местни проблеми на основание набелязаните приоритети.

- **Министерство на отбраната – служба „Военна полиция“ (СВП)**

СВП е структура на пряко подчинение на министъра на отбраната, която осъществява дейности по противодействие на престъпността, защита на сигурността и опазване на обществения ред в Министерството на отбраната, Българската армия и структурите на пряко подчинение на министъра на отбраната. В правомощията на СВП, съгласно чл. 2, ал. 2 от Закона за военната полиция (ЗВП), се включват: оперативно-издирвателна дейност; антитерористична дейност; дейност по предотвратяване, разследване и разкриване на престъпления от общ характер. СВП е специализирана в осъществяването на тези правомощия по отношение на лицата по чл. 11, ал. 1 от ЗВП, самостоятелно или във взаимодействие с други служби за сигурност и служби за обществен ред, при условия и ред, регламентирани в Раздел IV от Правилника за прилагане на Закона за военната полиция (ППЗВП).

Органите на СВП осъществяват пресичане и предотвратяване на престъпления. В тази връзка в СВП се разработват и осъществяват мероприятия за установяване на лица, замислили или подготвящи престъпления или други правонарушения, както и такива по преустановяване

на изпълнителното деяние, предотвратяване настъпването на общественотоопасните последици по разследване и разкриване на престъпления.

- **Министерство на правосъдието (МП)**

Между правосъдната дейност и превенцията на престъпността съществува пряка двустранна връзка. Министерството на правосъдието подпомага министъра на правосъдието при осъществяване на правомощията му при провеждането на държавната политика в областта на правосъдието. Министърът на правосъдието осъществява взаимодействието между съдебната и изпълнителната власт, общото ръководство и контролът върху дейността по изпълнение на наказанията и провежда държавната политика в наказателно-изпълнителната област.

Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“ към министъра на правосъдието осъществява прякото ръководство и контрол върху дейността на местата за лишаване от свобода и пробационните служби. Дейността на главната дирекция е свързана с изпълнение на наказанията, наложени от съдилищата с влезли в сила съдебни актове, както и с изпълнение на мярката за неотклонение „задържане под стража“, взета по реда на Наказателно-процесуалния кодекс.

- **Министерство на труда и социалната политика (МТСП)**

Министерството провежда държавната политика в областта на доходите и жизненото равнище, социалното осигуряване, защитата при безработица и насърчаване на заетостта, пазара на труда, трудовата миграция и свободното движение на работници, безопасността и здравето при работа, социалните инвестиции, социалната закрила, социалното включване, подкрепата на децата и семейството, демографското развитие, интеграцията на хората с увреждания, равните възможности и недопускането на дискриминация.

Част от политиките, изпълнявани от МТСП, поради своя характер имат важна допълваща роля към политиките по превенция на престъпността.

- **Агенция по заетостта(АЗ)**

Агенцията е администрация към министъра на труда и социалната политика за изпълнение на държавната политика по насърчаване на заетостта, защита на пазара на труда, професионално ориентиране и обучение на възрастни, както и за извършване на посредническа дейност по информиране и наемане на работа.

Предоставянето на възможност за трудова изява на гражданите е основна предпоставка за личната и семейна издръжка. Материалната обезпеченост и независимост са водещи фактори за стимулиране на пълноценната социална изява на личността и за намаляване на посегателствата върху чуждо имущество.

Преобладаващата част от дейностите, изпълнявани от Агенцията по заетостта имат допълваща роля към политиките по превенция на престъпността.

- **Агенция за социално подпомагане (АСП)**

Агенцията за социално подпомагане е изпълнителна агенция към министъра на труда и социалната политика, която изпълнява държавната политика по социално подпомагане. Същото се основава на социална работа, като се прилага индивидуален подход и оценка на конкретните потребности на лицата и семействата.

Социалното подпомагане има важна роля за подкрепата на лицата за преодоляване на тежка житейска ситуация, в която се намират и е предпоставка за активното им социално включване и участие в обществения живот. Предоставянето на социални услуги е важен инструмент за превенция и/или преодоляване на социалното изключване, реализиране на права и подобряване качеството на живот. Право на социални услуги имат всички лица в България, които се нуждаят от подкрепа, а не само уязвимите групи. Териториалните структури на Агенцията за социално подпомагане имат важна роля при насочването за ползване на социални услуги, което включва и предварителна оценка на потребностите.

Социални работници от териториалните структури на агенцията – дирекции „Социално подпомагане“ свикват мултидисциплинарен екип в рамките на Координационния механизъм при насилие с цел осигуряване на защита на дете в риск или жертва на насилие или експлоатация. Целта е разработването на план за действие за защита на детето или за предотвратяване на насилието.

Социални работници от териториалните структури на агенцията (Дирекции „Социално подпомагане“) участват в Координационен механизъм на рефериране и обгрижване на случаи на непридружени български деца и деца-жертви на трафик, завръщащи се от чужбина.

Част от дейностите, изпълнявани от АСП, имат важна допълваща роля към политиките по превенция на престъпността.

- **Министерство на финансите (МФ)**

Министерство на финансите, чрез Агенция „Митници“ осъществява митнически контрол на лицата и превозните средства, както и стоките, които се пренасят или превозват от тях, при пристигане и напускане на митническата територия на Европейския съюз през граничните контролно-пропускателни пунктове, при пренасянето през държавната граница на страната на парични средства и на благородни метали и скъпоценни камъни и изделия с и от тях съгласно Валутния закон, както и за спазването на други изисквания или ограничения, установени в законодателството във връзка с пренасянето през държавната граница на стоки,

доколкото същите са под митнически надзор. Митническите органи прилагат, в рамките на своята компетентност, приети в законодателството на Съюза на Европейския съюз, мерки за въвеждане на или извеждане от митническата територия на Съюза стоки, произтичащи от общата търговска политика и другите общи политики на Съюза, свързани с опазването на общественения морал, обществения ред или обществената сигурност, опазването на здравето на хората и на животните, защитата на растенията, опазването на околната среда, защитата на националното богатство, имащо художествена, историческа или археологическа стойност, изпълнение на мерки за опазване и управление на рибните ресурси, включително мерки, свързани с контрол на прекурсори за производство на наркотици и на парични средства; осъществяват митническо разузнаване за противодействие на митническите и валутните нарушения, нарушенията на акцизното законодателство и престъпленията в случаите, предвидени в чл. 194, ал. 3 от Наказателно-процесуалния кодекс; организират и осъществяват дейността за предотвратяване и разкриване на незаконния трафик на наркотични вещества и прекурсори; осъществяват валутен контрол в рамките на предоставената им със закон компетентност; прилагат мерки за граничен контрол за защита на права върху интелектуалната собственост.

Митническите органи осъществяват данъчен контрол чрез проверки и ревизии на всички лица, които държат или извършват дейности с акцизни стоки, съобразно правомощията им предвидени в Закона за акцизите и данъчните складове и Данъчно-осигурителния процесуален кодекс. На основание чл. 103, ал. 6 от ЗАДС, митническите органи могат да извършват претърсване и изземване в случаите на чл. 42 и 43 от ДОПК.

Дирекция „Митническо разузнаване и разследване“ в Централно митническо управление участва в разработването на митническата политика в областта на превенцията, разузнаването и разследването на административни нарушения/престъпления от компетентността на митническите органи.

• Министерство на образованието и науката (МОН)

Министерството на образованието и науката провежда държавната политика в областта на образованието и науката. Основните цели на образованието са насочени към интелектуално, емоционално, социално, духовно-нравствено и физическо развитие и подкрепа на всяка дете и всеки ученик в съответствие с възрастта, потребностите, способностите и интересите му, придобиване на компетентности, необходими за успешната личностна и професионална реализация и активен граждански живот в съвременните общности, придобиване на компетентности за разбиране и прилагане на принципите на демокрацията и правовата държава, на човешките права и свободи, на активно и отговорно гражданско участие.

Образователният процес е съвкупност от обучение, възпитание и социализация на личността. Целта е развиване на силните страни на децата и учениците и цялостното им личностно развитие.

Министерството на образованието и науката провежда политики за повишаване качеството на образование и за предотвратяване на ранното отпадане на учениците от училище.

Превенцията на престъпността е функция на обществената образованост, на професионалната реализация на гражданите, както и на достиженията и социалното отражение на науката върху обществения живот. Тя е резултат от успешния образователен процес, осъществяван с активното участие на всички заинтересовани страни – деца и ученици, родители, педагогически специалисти, институции, местна общност.

- **Министерство на културата (МК)**

Министерството на културата ръководи и координира културните обекти на територията на страната и провежда нейната културна политика.

Под негова юрисдикция са паметниците на културата, музеите, историческите забележителности, театрите, операта, балетът, някои средни училища с национално значение.

Министерството осъществява международното сътрудничество в областта на културата, издава лицензи за защита на авторското и сродните му права, контролира българските културни институти в чужбина, ръководи и Националния дарителски фонд „13 века България“.

МК осъществява дейността си в две политики: „Политика в областта на опазване на движимото и недвижимото културно наследство” и „Политика в областта на създаване и популяризиране на съвременно изкуство в страната и чужбина и достъп до качествено художествено образование” и самостоятелна програма „Администрация”.

- **Министерство на младежта и спорта (ММС)**

Министерство на младежта и спорта провежда единната държавна политика в областта на младежта, физическата активност, физическото възпитание, спорта и спортно-туристическата дейност.

Развитието на физическото възпитание и спорта разширява обхвата на социалните групи за повишаване на интереса към занимания с физически упражнение, спорт и туризъм като средство за изграждането на положителна ценностна система, възможност за лична изява чрез постижения в спорта срещу негативите на агресията и криминалните изяви, както и възможности за балансиран живот при преодоляване на стреса (между трудова или учебна

заетост, физическа активност и почивка). Изграждане на системата за занимания с физически упражнения и спорт ще въздейства върху различните социални групи за постигане на здравословен начин на живот и по-висок стандарт на физическо и психическо здраве, подготовка и дългосрочна професионална реализация чрез съхранение на физическата дееспособност при дълга продължителност на живота.

ММС провежда политика за изграждане на модерна и за всички социални групи спортна инфраструктура, която ще предостави възможност на населението за активни системни занимания с физически упражнения и спорт. Министерството съдейства за подготовката на кадри за реализация на държавната политика за подобряване на социално-икономическите условия като предпоставка за предоставяне на възможности на населението за активни системни занимания с физически упражнения и спорт. Тези функции крият значителен антикриминогенен потенциал. Положителният превантивен ефект се постига чрез разнообразните възможности за осмисляне на свободното време, както и възможностите за утвърждаването на активна гражданска позиция и чувство на значимост в обществото, особено що се касае за младите хора, които са най-активната част от криминалния контингент.

- **Министерство на земеделието и храните (МЗХ)**

Министерство на земеделието и храните е основната държавна институция в процеса на модернизиране и реструктуриране на българското селско стопанство в условията на членството на Република България в Европейския съюз. Едни от основните приоритети в тази насока са свързани с осигуряване на приемлив стандарт на живот на фермерите, предоставяне на необходимите условия за развитие на малкия и среден бизнес в земеделския сектор, развитие на селските райони, опазване на околната среда чрез създаване на условия за развитие на екологосъобразни форми на земеделие, стопанисване и опазване на горския фонд и др. Част от мерките, с които се гарантира изпълнението на заложените цели в политиката са свързани с осъществяване на контрол по безопасността на храните чрез изграждане на специализирани служби за оценка на качеството към министъра на земеделието и храните, подобряване качеството на живот в селските райони чрез развитие на инфраструктурата и създаване на условия за насърчаване на местната инициатива, целенасочена дейност по опазване на рибните ресурси и насърчаване към отговорен риболов, ревизиране на законодателството в сектор „Земеделие” и приемане на пакет от нормативни актове в контекста на провежданата от Европейския съюз реформа в общата селскостопанска политика.

- **Изпълнителна агенция по горите (ИАГ)**

Агенцията е юридическо лице към Министерство на земеделието и храните. Чрез нея, министърът на земеделието и храните осъществява държавната политика в областта на горското стопанство.

ИАГ контролира изпълнението на Закона за горите и упражнява общ надзор и методическо ръководство върху дейността на всички органи и лица, на които са вменени задължения по Закона за горите. Агенцията координира и контролира защитата и опазването на горите, осъществява взаимодействие с неправителствени организации за обезпечаване на участието им при формиране и изпълнение на държавната политика в областта на горското стопанство.

Дейността на ИАГ се подпомага от нейните специализирани териториални структури, които осъществяват непосредствения контрол на опазването на горските територии и дивеча.

• **Министерство на здравеопазването (МЗ)**

Министерството на здравеопазването провежда държавната политика за осъществяване на здравна профилактика, лечение и рехабилитация на населението. Министерството, чрез Регионалните си здравни инспекции (РЗИ) координира изпълнението на национални стратегии и програми в областта на борбата с наркотиците на териториите на съответните области и заедно с други компетентни държавни органи, съвместно с неправителствените организации създава условия за ограничаване на зависимостите сред населението като тютюнопушене, злоупотреба с алкохол и недопускане употребата на наркотични вещества.

Регионалните здравни инспекции осъществяват също така контрол на територията на страната върху лечението на лица, зависими от наркотични вещества, организиране и провеждане на програми за здравно образование на децата и учениците, за предпазване от употреба на наркотични вещества и психотропни субстанции, за превенция срещу използването на алкохолни напитки и за изграждане на сексуална култура.

В рамките на утвърдените учебни планове на училищата в съответните области се провежда обучение на учениците по здравни рискове при употреба на алкохол и наркотични вещества, като по този начин допринася за ограничаване на криминогенния риск.

• **Министерство на икономиката и индустрията (МИИ)**

Министерството разработва, организира, координира и контролира осъществяването на държавната политика в областта на икономиката. Мисията на министерството е да води ясна и прозрачна икономическа политика, която защитава държавния и обществен интерес и е основана на европейските принципи. Главен приоритет е

създаването на условия за траен икономически растеж в Република България за постигане на цели, които водят към конкурентоспособна икономика с висока добавена стойност и по-добър стандарт на живот на хората в България.

Министърът на икономиката и индустрията, чрез дирекция „Международно контролирана търговия и сигурност“ (МКТС) организира прилагането на режимите за контрол при внос, износ, трансфер, транспортиране, преминаване, превоз, транзит и брокерска дейност с продукти, свързани с отбраната и при износ, внос, трансфер, транзит и брокерска дейност с изделия и технологии с двойна употреба. Дирекцията осигурява и подпомага експертно, информационно и административно дейността на Междуведомствената комисия за експортен контрол и неразпространение на оръжията за масово унищожение към министъра на икономиката и индустрията (Междуведомствената комисия), включително дейността ѝ като национален орган по координация на работата и контрол по изпълнението от Република България на Конвенцията за забрана на разработването, производството, натрупването и употребата на химическо оръжие и за неговото унищожаване. Дирекция МКТС подготвя и издава удостоверения, разрешения, сертификати и други документи съгласно Закона за експортния контрол на продукти, свързани с отбраната, и на изделия и технологии с двойна употреба (ЗЕКПСОИТДУ) и Правилника за прилагането му, удостоверения съгласно Закона за забрана на химическото оръжие и за контрол на токсичните химически вещества и техните прекурсори и разрешения съгласно Закона за изпълнение на Регламент на Съвета (ЕО) № 1236/2005 относно търговията с някои стоки, които биха могли да бъдат използвани с цел прилагане на смъртно наказание, изтезания или други форми на жестоко, нечовешко или унижително отнасяне или наказание.

Съгласно Закона за оръжията, боеприпасите, взривните вещества и пиротехническите изделия, производство на оръжия, боеприпаси, взривни вещества и пиротехнически изделия на територията на Република България се извършва от физически и юридически лица, регистрирани като търговци на територията на държава членка, които са получили разрешение за производство, издадено от министъра на икономиката и индустрията. Като второстепенен разпоредител с бюджет по бюджета на МИИ, Комисия за защита на потребителите (КЗП) е специализиран държавен орган, прилагащ законодателството за защита на потребителите в България и осъществяващ административен контрол върху целия вътрешен пазар, като надзор на пазара за опасни стоки, контрол върху нелоялните търговски практики, отстраняването на неравноправни клаузи в общите условия на потребителските договори и продажбите от разстояние. Също така, като второстепенен разпоредител с бюджет по бюджета на МИИ, Държавната агенция за метрологичен и технически надзор, чрез специализирана си

администрация, осъществява надзор на пазара на продукти, попадащи в обхвата на директивите от Нов подход и Регламент (ЕС) № 305/2011, с изключение на медицинските изделия, както и контрол на качеството на течните горива.

- **Министерство на енергетиката (МЕ)**

Министърът на енергетиката е централен едноличен орган на изпълнителната власт със специална компетентност, който разработва, организира, координира и контролира осъществяването на държавната политика в областта на енергетиката.

Министърът на енергетиката, упражнявайки правата на собственост на държавата в дружествата с цяла и/или мажоритарна държавна собственост, възлага управлението на едноличните търговски дружества от системата на енергетиката с държавно участие.

Ръководствата на дружества от сектор „Енергетика“ предприемат необходимите мерки по опазването на имущество в областта на енергетиката от такива престъпления като кражби и увреждания на елементи на електропреносната, газопреносната, електроразпределителните мрежи, електропроизводствените и топлофикационни дружества, така и от потенциалните заплахи от кибератаки и терористична дейност.

Дружествата от сектор „Енергетика“ участват в превенцията на престъпления срещу критичната инфраструктура на страната, стратегическите обекти и дейности от значение за националната сигурност.

Министърът на енергетиката, чрез специализираната администрация на Министерството на енергетиката, осигурява и спазването на законността по отношение на природните богатства на Република България, като осъществява контрол по опазването на земните недра чрез рационално използване на подземните богатства при търсене, проучването, добива, първичната им преработка и управление на минните отпадъци при тези дейности.

- **Министерство на туризма (МТ)**

Министерството на туризма провежда държавна политика в областта на туризма като разработва и утвърждава национална стратегия за устойчиво развитие на туризма и стратегии за развитие на отделни видове туризъм; концепция за туристическо райониране на страната; осъществява маркетингови проучвания на основни и перспективни пазари за българския туристически продукт, както и проучвания в сферата на туристическата реклама и анализи на ефективността; организира участия на Република България в международни туристически изложения, панаири и прояви, свързани с туризма; организира контрола върху качеството на туристическия продукт; подпомага дейността на компетентните органи за провеждане на държавната политика по отношение на обучението и повишаване квалификацията на кадрите в туризма; подпомага дейността по привличане на инвестиции и

съдейства за реализиране на проекти за устойчиво и балансирано развитие на туризма на национално, регионално и местно ниво, включително за изграждането и развитието на инфраструктурата, свързана с туризма и много други.

Устойчивото развитие на туризма е в тясна взаимозависимост от превенция на риска за устойчиво развитие на регионите. „Устойчивото развитие“, което предполага баланс между икономически, социални и екологични проблеми, от дълго време насам е сред основните цели на всяка общност. В социален аспект рискът за устойчиво развитие е тясно обвързан с превенцията на престъпността, превенция в общността, превенцията на всички заинтересовани страни в областта на туризма, както и намаляване на посегателството над туристи.

За осигуряване качеството на туристическия продукт е необходим стриктен контрол при спазване на всички мерки относно предотвратяване на престъпността и нарушаване на обществения ред в местата за настаняване, и заведенията за хранене и развлечения.

- **Държавна агенция „Национална сигурност“ (ДАНС)**

Държавна агенция „Национална сигурност“ (ДАНС) е специализиран орган към Министерския съвет за изпълнение на политиката по защита на националната сигурност. Устройството и дейността на Агенцията, статутът на нейните служители и правомощията на органите ѝ се определят в Закона за Държавна агенция „Национална сигурност“ и правилника за неговото прилагане. Правомощия и задължения на органите на Агенцията са регламентирани и в редица други закони и подзаконови нормативни актове.

Мисията на Агенцията е защита на гражданите, националните интереси и държавността. За изпълнението на тази мисия ДАНС извършва законовоустановени дейности за наблюдение, разкриване, противодействие, предотвратяване и пресичане на замисляни, подготвяни или осъществявани посегателства, насочени срещу националните интереси, независимостта и суверенитета на Република България, териториалната цялост, единството на нацията, основните права и свободи на гражданите, демократичното функциониране на държавата и гражданските институции и установения в страната конституционен ред.

Съгласно законовата си компетентност ДАНС осъществява защита на националната сигурност от посегателства, свързани с:

- разузнаване в полза на чужди сили;
- опасност за суверенитета, териториалната цялост на държавата и единството на нацията;
- противоконституционна дейност;
- международен тероризъм и екстремизъм, както и финансирането им;
- прилагане на сила или използване на общоопасни средства с политическа цел;

- миграционни процеси;
- опасност за икономическата и финансовата сигурност на държавата;
- застрашаване сигурността на стратегически за страната обекти и дейности;
- деструктивно въздействие върху комуникационни и информационни системи;
- международна търговия с оръжия и изделия или технологии с двойна употреба, както и производство, съхранение, разпространение и използване на оръжия за масово унищожение;
- опасност за екологичната сигурност на държавата;
- нарушаване функционирането на Националната система за защита на класифицираната информация.

За изпълнение на тези задачи органите на ДАНС извършват самостоятелно или във взаимодействие с други институции комплекс от дейности, в т.ч. контраразузнавателна, оперативно-издирвателна, оперативно-техническа, информационно-аналитична, контролна, координационна и методическа.

• **Държавна агенция за закрила на детето (ДАЗД)**

Председателят на Държавна агенция за закрила на детето е специализиран орган на Министерски съвет, който ръководи, координира и контролира осъществяването на държавната политика в областта на закрилата на детето.

Председателят на ДАЗД организира разработването и контролира изпълнението на национални и регионални програми, включително насочени и към намаляване на детската виктимизация. Председателят организира процеса на наблюдение и анализ на държавната политика за закрила на детето, издава методически указания и осигурява методическото ръководство по спазване правата на детето.

Основен принцип на дейност са превантивните мерки за сигурност и закрила на детето.

Експерти от ДАЗД участват в Координационен механизъм на рефериране и обгрижване на случаи на непридружени български деца и деца-жертви на трафик, завръщащи се от чужбина.

Към ДАЗД функционира денонощна и безплатна Национална телефонна линия за деца, която е с хармонизиран телефонен номер 116 111. Телефонната линия осигурява информиране, консултиране и помощ на деца.

• **Национална комисия за борба с трафика на хора (НКБТХ)**

Националната комисия за борба с трафика на хора към Министерския съвет организира и координира държавната политика по предотвратяване и противодействие на

трафика на хора. Комисията определя и ръководи прилагането на стратегията в областта на противодействието на трафика на хора; разработва ежегодни национални програми; участва в международното сътрудничество за предотвратяване и противодействие на трафика на хора; организира провеждането на информационни, разяснителни и образователни кампании за лица от рисковите групи на трафика; разработва програми за обучение на служители. НКБТХ осъществява дейността си чрез администрация и местни комисии за борба с трафика на хора.

• Централна комисия за борба срещу противообществените прояви на малолетните и непълнолетните (ЦКБППМН)

Централна комисия за борба срещу противообществените прояви на малолетните и непълнолетните (ЦКБППМН) разработва, участва в разработването и предлага на Министерския съвет, на министерствата, на други ведомства и на юридически лица с нестопанска цел програми и дейности за предотвратяване и ограничаване на криминализацията сред малолетните и непълнолетните лица. Във връзка с приетата Концепция за държавна политика в областта на правосъдието за детето предстои преосмисляне дейността на комисията и намиране на нов подход за централизирано и местно управление на политиката в тази област.

• Комисия за противодействие на корупцията и Комисия за отнемане на незаконно придобитото имущество

През 2018 г. е създаден нов независим, специализиран и постоянен орган за борба с корупцията – Комисия за противодействие на корупцията и за отнемане на незаконно придобитото имущество (КПКОНПИ), който комбинира превенцията и противодействието на корупцията, отнемане на незаконно придобити активи и публичен контрол върху високопоставени служители.

През 2023 г. е изменен Законът за противодействие на корупцията и за отнемане на незаконно придобитото имущество в Закон за отнемане на незаконно придобитото имущество и е приет Закон за противодействие на корупцията. С направените изменения Комисията за противодействие на корупцията и за отнемане на незаконно придобитото имущество е разделена на Комисия за противодействие на корупцията и Комисия за отнемане на незаконно придобитото имущество.

• Национално сдружение на общините в Република България (НСОРБ)

НСОРБ е юридическо лице с нестопанска цел, създадено на основание чл. 9 от Закона за местното самоуправление и местната администрация (ЗМСМА) и на Закона за юридическите лица с нестопанска цел.

Сдружението е единствената национално представителна организация на местните власти в България. В него членуват 265 общини.

Мисията на НОРБ е утвърждаване постоянно като надежден партньор, център за услуги за общинската администрация и инициатор на международни контакти.

Дейността на НСОРБ е фокусирана в три основни направления: представителство и защита на общините пред органите на централната власт: изследвания, анализи, оценка и разработване на предложения за промяна и усъвършенстване на политиката по отношение на местното самоуправление, лобиране; подкрепа на общините при осъществяване на техните правомощия: проучване мненията на общините и разработване на консенсусни позиции и стратегии; предоставяне на широк спектър от консултации, обучителни програми, издаване на тематични справочници и консултативни разработки, предоставяне на собствен Център за обучение на общините и участие в български и международни форуми и организационно укрепване на НСОРБ.

• Местна власт

Общините, като органи на местната власт, провеждат значителен обем от политики на местно ниво, свързани с превенция на престъпността. Важни форми на превенция на местно ниво са включването в местните общински наредби на значителен брой разпоредби, осигуряващи опазването на обществения ред и сигурността на гражданите. Местните договори за обществен ред и сигурност се утвърдиха като трайна практика в дейността на общините. Формирането на местни комисии за обществен ред и сигурност с участието на представители на местното самоуправление и местна администрация, с териториалните подразделения на МВР и други държавни институции в сферата на образование, закрила на децата, здравеопазване и др. са основа за устойчиви партньорства.

• Частните охранителни структури

Частните охранителни структури (ЧОС) осъществяват превантивна дейност по предотвратяване или пресичане на противоправно посегателство спрямо охраняваното имущество и/или физическо лице в обекта и/или извършване и контрол на установен пропускателен режим на лица и/или превозни средства, както и дейност по опазване на телесната неприкосновеност на охраняваното лице от противоправни посегателства, както и по тяхното предотвратяване и пресичане. За осъществяване предмета си на дейност ЧОС извършват подробен анализ на криминогенните рискове с оглед задоволяване интереса за сигурност на своите доверители.

• Неправителствени организации

Неправителствените организации осъществяват граждански мониторинг над критичните обществени сфери, които имат отношение към превенцията на престъпността. Сътрудничеството с гражданските сдружения се проявява чрез реализирането на съвместни

проекти, планове и програми в областта на превенцията, ползването на експертния потенциал на организациите и популяризирането на ползите от превантивната дейност.

- **Средства за масово осведомяване**

Средствата за масово осведомяване играят значима роля по отношение на превенцията на престъпността и могат да са мощен антикриминогенен фактор. Те могат да допринесат за повишаване на ефекта от превенцията чрез популяризиране на идеи и мерки с превантивна насоченост, както и с посочването на причините и условията за извършването на престъпленията. Положителен ефект ще окаже избягването на самоцелно разпространяване на модели на престъпно поведение, както и внушаването на страх и чувство за безнаказаност у гражданите. Необходима е и по-добра осведоменост на жертвите за техните права.

Държавните институции отчитат превантивната политика като принцип на дейността си в нейните различни проявления.

Държавните органи и подчинените им ведомства провеждат държавна политика за превенция на престъпността в тясно, устойчиво и интензивно сътрудничество с неправителствения сектор. Неправителствените организации са постоянен партньор на държавата в провеждането на превантивни мерки и мероприятия. Държавните институции осъществяват своята политика в условия на традиционно приобщаване на неправителствени сдружения, фондации, асоциации, институти, центрове и др., чиито предмет на обществена дейност включва превенцията на престъпността. Неправителственият сектор е ангажиран с дейността на държавните органи за повишаване на превенцията, като установените отношения на сътрудничество ползват в най-пълна степен механизмите и условията за взаимодействие и диалог, които им предоставя НСПП и неговият Секретариат.

Съветът установява сътрудничество със средствата за масова информация с цел постигане на всеобхватна превенция на гражданите от съвременните проявления на престъпната дейност, осведомяване на населението относно анализирани криминални процеси и изведените тенденции в тяхното развитие, както и за насърчаване на гражданите към предприемане и спазване на лична превенция и към установяване на сътрудничество с компетентните държавни органи за сигурност и обществен ред.

XI. НОРМАТИВНА РАМКА

Превантивната дейност е включена в редица норми на българското и международно законодателство, уреждащи обществените отношения, защитаващи имуществото и неприкосновеността на личността.

- **Наказателен кодекс (НК)**

Основна задача на Наказателния кодекс е да защитава от престъпни посегателства личността и правата на гражданите и цялостния установен в страната правов ред, като определя кои общественоопасни деяния са престъпления и какви наказания се налагат за тях и установява случаите, когато вместо наказание могат да бъдат наложени мерки за обществено въздействие и възпитание.

Наказанието, налагано на лице за извършено от него престъпление, има за цел да се поправи и превъзпита осъденият към спазване на законите и добрите нрави, да се въздейства предупредително върху него и да му се отнеме възможността да извършва други престъпления. Наказанието не може да има за цел причиняване на физическо страдание или унижаване на човешкото достойнство, а да се въздейства възпитателно и предупредително върху извършителя и другите членове на обществото. Задачата на Наказателния кодекс да защитава със специфични способности от престъпни посегателства личността, правата на гражданите и установения в Република България правов ред се осъществява чрез неговите основни функции. Превантивната функция е една от тях, наред с регулативната, универсалната охранителната и защитната. Тя се реализира чрез общовъзпитателно въздействие; предупредително и възпиращо въздействие; принудително, възпитателно и поправително въздействие; поощрително въздействие. Превантивната функция на Наказателния кодекс често не правилно се асоциира единствено с наказанието (предвиждане, налагане, изпълнение и последващи неблагоприятни последици).

Наказателно-процесуален кодекс (НПК)

Наказателно-процесуалният кодекс определя реда, по който се извършва наказателното производство, за да се осигури разкриване на престъпленията, разобличаване на виновните и правилно прилагане на закона. Кодексът осигурява защитата от престъпни посегателства срещу Република България, срещу живота, свободата, честта, правата и законните интереси на гражданите, както и срещу правата и законните интереси на юридическите лица, и съдейства за предотвратяване на престъпленията и укрепване на законността. Причините и условията за извършването на криминални деяния се установяват в процеса на разследването и се използват за целите на превенцията.

Предвидени са форми за незабавна защита на свидетели, когато са налице достатъчно основания да се предполага, че в резултат на свидетелстването е възникнала или може да възникне реална опасност за живота или здравето на свидетеля, на неговите възходящи, низходящи, братя, сестри, съпруг или лица, с които се намира в особено близки отношения. Защитата на свидетеля е временна и се осъществява чрез осигуряване на лична

физическа охрана от органите на Министерството на вътрешните работи и служителите на „Бюро по защита на застрашени лица“ към министъра на правосъдието, в случаите, когато това им е изрично възложено от прокурор.

- Закон за Министерството на вътрешните работи (ЗМВР)

Законът урежда принципите, функциите, дейностите, управлението и устройството на Министерството на вътрешните работи, чиято дейност е насочена към защита на правата и свободите на гражданите, националната сигурност и обществения ред.

ЗМВР, освен общите дейности на министерството с превантивен ефект, изрично регламентира превантивната функция на Министерството на вътрешните работи в глава втора, Раздел VII „а“ Превантивна дейност, чл. 30а.

Органите на МВР осъществяват обща и индивидуална превенция на правонарушенията, като при необходимост издават разпореждания до държавни органи, организации, юридически лица и граждани.

- Закон за борба срещу противообществените прояви на малолетните и непълнолетните (ЗБППМН)

ЗБППМН урежда дейността по предотвратяването и борбата срещу противообществените прояви на малолетните и непълнолетните и по осигуряването на нормалното развитие и възпитание на извършителите им.

Той регламентира дейността на Централната и местните комисии за борба срещу противообществените прояви на малолетните и непълнолетните; функциите на детските педагогически стаи, социално-педагогическите интернати, възпитателните училища-интернати и домовете за временно настаняване на малолетни и непълнолетни.

- Закон за закрила на детето

Законът урежда правата, принципите, мерките и органите на държавата и общините, и тяхното взаимодействие при осъществяване на дейностите по закрила на детето.

- Закон за защита от домашното насилие

Законът урежда правата на пострадалите от домашно насилие, мерките за тяхната защита и реда за налагането им. Той създава условия за изпълнението на програми за превенция и защита от домашно насилие и програми, осигуряващи помощ на пострадалите лица. Освен последваща защита законът предвижда и превенцията от домашно насилие като способ за противодействието му.

- Закон за социално подпомагане

Законът за социално подпомагане урежда обществените отношения, свързани със социалното подпомагане на гражданите. Особено е важна ролята му за укрепване и развитие на обществената солидарност в трудни житейски ситуации.

- Закон за насърчаване на заетостта

Законът за насърчаване на заетостта урежда обществените отношения при насърчаването и запазването на заетостта, професионалното ориентиране и обучението на възрастни и посредничеството по информиране и наемане на работа. Законът има важна роля за социално-икономическата интеграция на безработни лица от групите в неравностойно положение на пазара на труда и превенция на тяхното социално изключване.

- Закон за социалните услуги

Законът за социалните услуги урежда предоставянето, ползването, планирането, финансирането, качеството, контрола и мониторинга на социалните услуги в Република България. Целите му са свързани с гарантиране на равен достъп до социални услуги, отговарящи на индивидуалните потребности на лицата; гарантиране на правото на всяко лице на подкрепа за живот в домашна среда и в общността; насърчаване на интегрирания подход при осигуряването на подкрепа на лицата.

- Закон за борба с трафика на хора

Законът урежда превенцията и закрилата на жертвите на трафика на хора, като регламентира мерките за предотвратяване и противодействие на тези престъпления. За целта законът урежда взаимодействието и координацията между държавните и общинските органи, както и между тях и неправителствения сектор.

По силата на ЗБТХ се създава Национална комисия за борба с трафика на хора и местни комисии, които разработват и провеждат програми и дейности за превенция на трафика на хора.

- Закона за защита на лица, застрашени във връзка с наказателно производство

Законът урежда условията и реда за осигуряване на специална защита от страна на държавата на лица, застрашени във връзка с наказателно производство, и на лица, пряко свързани с тях, когато не могат да бъдат защитени със средствата, предвидени в Наказателно-процесуалния кодекс. Целта на закона е да подпомага борбата с тежките умишлени престъпления и с организираната престъпност, като осигурява специална защита на лицата, чиито показания, обяснения или информация са от съществено значение за наказателното производство.

- Закон за физическото възпитание и спорта

Целите на закона имат пряко отражение към превенцията на престъпността. Законът определя дейностите на държавната и местна власт, които чрез утвърдени стандарти да осигуряват условия на спортна инфраструктура за занимания с физическо възпитание и спорт на цялото население в Република България; вменява задължение на спортните организации да работят с различните социални групи и особено с младите хора за: изграждане на морално-етичните норми на поведение; подобряване на физическото и психическото здраве на всички възрасти чрез различни форми на системни занимания с физически упражнения и спорт; изграждане на система за работа с феновете за превенция срещу противообществените прояви и вандалщината; подпомагане на задължението на младите хора за завършване на образованието им в училищата; регламентира ползите от заниманията с физически упражнения и спорт като алтернатива на престъпната дейност. Физическото възпитание и спортът осъществяват образователни, здравни, социални, културни и възстановителни функции.

- Закон за горите

Законът урежда обществените отношения, свързани с опазването, стопанисването и ползването на горските територии в Република България, с цел гарантиране на многофункционално и устойчиво управление на горските екосистеми.

С него се уреждат обществените отношения, включително задълженията, правата и отговорностите, които имат собствениците на гори и лицата, на които са им предоставени горски територии за опазването, стопанисването и управлението им.

- Закон за частната охранителна дейност

Законът урежда условията и реда за извършване на частна охранителна дейност, нейното административно регулиране и административен контрол. Частната охранителна дейност е насочена към опазване на живота и здравето на физическите лица, охраняване на имуществото на физическите и юридическите лица, гарантиране на максимално ниво на сигурност при транспортиране на ценни пратки и товари, осигуряване на безпрепятствено провеждане на различни по характер и вид мероприятия.

- Закон за военната полиция

Законът урежда дейността и правомощията на военната полиция, както и взаимодействието с други държавни органи и организации, служби за сигурност и за обществен ред, а Правилникът за прилагане на Закона за военната полиция регламентира структурата и организацията на СВП, условията и реда за упражняване на правомощията на органите на СВП и др.

- Инструкция № 8121з-91/13.01.2017 г. за реда и организацията за осъществяване на превантивна дейност от полицейските органи на МВР.

Инструкцията регламентира реда и организацията за осъществяване на превантивна дейност от полицейските органи на МВР, включително при съвместните им действия с други държавни органи, местната власт и гражданското общество. Това активизира междуинституционалното взаимодействие и рефлектира положително върху ефективността на борбата с престъпността, с цел намаление нивото на регистрираната и фактическата престъпност, намаление дела на престъпленията, извършвани от лица с минали осъждания, ограничаване дела на престъпленията, при които пострадащото лице е допринесло за тяхното извършване, както и повишаване сигурността на гражданите и доверието им в органите на МВР да защитят правата и законните им интереси.

XII. МОНИТОРИНГ И ОТЧИТАНЕ НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО

Мониторингът установява състоянието и проследява изпълнението на заложените за изпълнение цели на Стратегията. Разработваните планове за действие към Стратегията конкретизират изпълнението ѝ, като включват дейности, срокове, отговорни институции, бюджети и индикатори, които се очаква да бъдат постигнати вследствие на предвиденото в нея.

Всяка година Националният съвет по превенцията на престъпността подготвя за приемане от Министерският съвет годишен план за действие към Стратегията за превенция на престъпността (план за действие). Същият се разработва на основата на доклада за изпълнение на планираните дейности през предходния период. Плановете за действие към Стратегията за превенция на престъпността се внасят за приемане от Министерският съвет от министъра на вътрешните работи, в качеството му на председател на Националния съвет по превенция на престъпността.

На база заложеното в плана за действие към Стратегията, директорите на областните дирекции на МВР, съвместно с областните управители, (в ролята им на координиращи и контролиращи изпълнението на актовете и действията на ръководителите на териториалните звена на централната администрация на изпълнителната власт на територията на областта), разработват и утвърждават областни планове за действие за изпълнение на приоритетите и целите, залегнали в плановете за действие към Стратегията. В тях са включени цели и дейности, отразявайки характерните особености на съответния регион.

Водещите структури на национално ниво, отговорни за изпълнението на дейностите по плана създават необходимата организация и координация с ангажираните териториални структури по места. В края на годишния период отчитат дейността си пред НСПП.

Изпълнените дейности от съответните ведомства се отразяват в доклад, който Съветът приема на заседание и представя в Министерски съвет за отчитане изпълнението на плана за действие, в срок до края на месец март на следващата година.

Разработването на плана за действие към Стратегията и ежегодният доклад за отчитане на изпълнението на плана за действие се осъществява от постоянно действащ Секретариат, в чийто състав участват експерти от членуващите в Съвета институции. В доклада НСПП дава оценка за изпълнението на плана за действие към Стратегията. При необходимост могат да се правят предложения за промени в Стратегията на базата на анализ, осъществяван от постоянно действащият Секретариат.

Мониторингът на изпълнението на стратегията се извършва в рамките на заседанията на Националния съвет по превенцията на престъпността, на базата на отчетите на министерствата и експертни анализи.

Планът за действие към Стратегията, работната програма и докладът, с който се отчита планът за действие се публикуват на уеб сайтовете на Министерския съвет в рубрика „Консултативни съвети“ и на МВР в рубрика „Съвети и комисии“.

Стратегията подлежи на последваща оценка на въздействието след нейното приключване.

ХІІІ. ФИНАНСИРАНЕ НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА СТРАТЕГИЯТА

Дейностите, заложи в настоящата стратегия се финансират:

- От държавния бюджет и чрез бюджетите на съответните институции, в рамките на одобрените им за съответната година бюджетни средства;
- От финансови инструменти на Европейския съюз;
- Финансиране изпълнението на мерки и инициативи от общинските бюджети;
- Финансиране на тематични проекти и програми от други източници.